

Kv Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28

Fornlämning RAÄ Lund 73:1
Lunds kommun, Skåne län
Arkeologisk förundersökning 2018
Jan Kockum



Titel: Kv Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28
Författare: Jan Kockum
Kulturmiljörapport: 2018:43

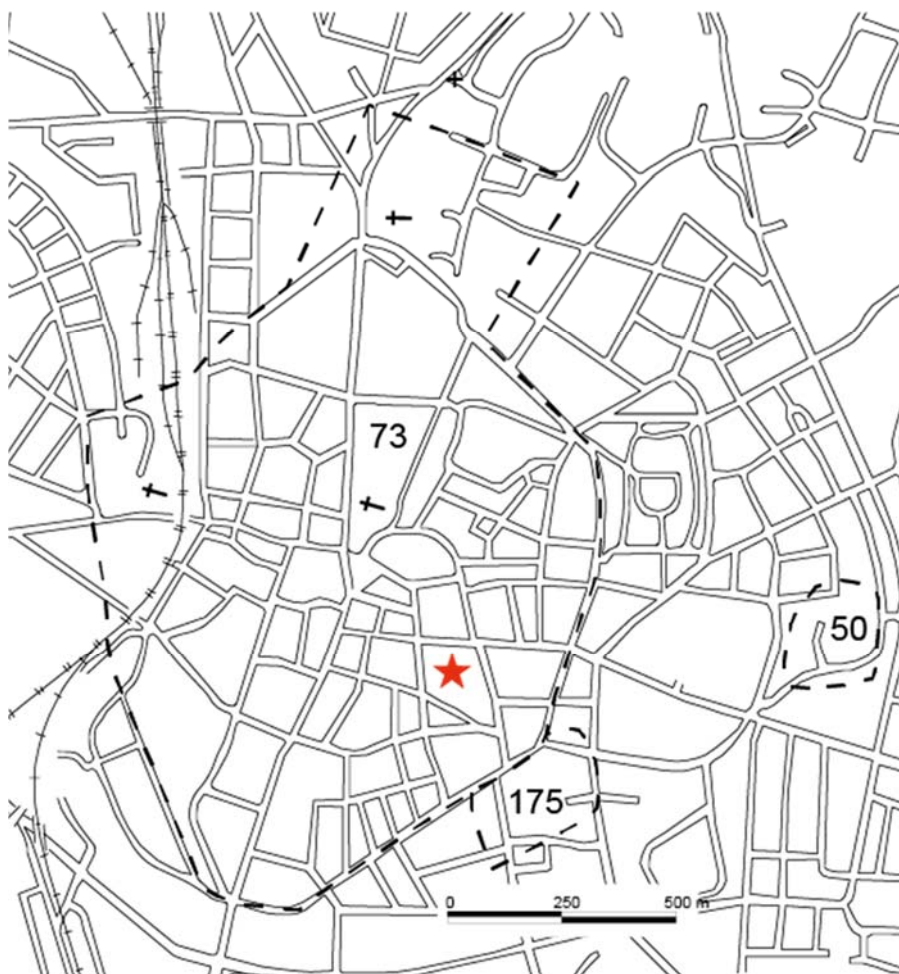
Omslagsbild: Översiktsvy, schaktning i Schakt 4 i den södra delen av undersökningsområdet.
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser	7
Genomförande och resultat	11
Schakt 1.....	12
Schakt 2.....	15
Schakt 3.....	18
Schakt 4.....	21
Schakt 5.....	23
Schakt 6.....	24
Geoteknik.....	25
Sammanfattning och förslag till fortsatta åtgärder.....	26
Administrativa och tekniska uppgifter	29
Referenser	30
Bilagor	31

Sammanfattning

- Lunds kommun har för avsikt att exploatera stora delar av kv Galten i Lunds innerstad, och har därför begärt tillstånd till ingrepp i fornlämning. En arkeologisk förundersökning har genomförts enligt beslut från Länsstyrelsen i Skåne län (Lst. dnr. 431-10036-17).
- Exploateringsområdet är beläget inom fornlämningsområdet för Lund 73:1 som är Lunds stad med dess medeltida stadslager. En arkeologisk förundersökning genomfördes av arkeologer vid Kulturen i Lund under perioden 2018-03-19–2018-03-22 med kompletterande geoborrning 2018-06-12 (Kulturens projektnr. 61000-549).
- Kulturlagertjockleken varierar kraftigt inom undersökningsområdet. Detta har två grundorsaker. Den första är att det inom området finns en naturlig slänt, vilken i sig har gett olika förutsättningar för hur mycket man har behövt nivellera marken inför uppförandet av bebyggelsen. Den andra orsaken är anläggandet av busstorget år 1967, då stora delar av området schaktades ner. I den nordligaste delen av området är således kulturlagertjockleken som mäktigast, medan det i söder, i området för busstorg och för bollplan, är mer urschaktat. Ställvis kan träd och buskar förväntas ha dränerat marken till den grad att endast ostratifierade kulturlager finns kvar.
- Vid en totalexploatering innebär det att det kan förväntas arkeologiska lämningar över hela exploateringsytan. I den nordligaste delen finns en kulturlagermäktighet om cirka 2,70 m, varav cirka 2,10 m undersökningsvärda. I det, inför anläggandet av busstorget, urschaktade området finns en kulturlagermäktighet om cirka 1,30 m, varav cirka 0,50 m undersökningsvärda. Till detta tillkommer bevarade anläggningar i moränen, såsom stolpburen bebyggelse, brunnar, gropar och diken.



Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

Inledning

Lunds kommun har för avsikt att exploatera stora delar av kv Galten i Lunds innerstad, och har därför begärt tillstånd till ingrepp i fornlämning.

Exploateringsområdet är beläget inom fornlämningsområdet för Lund 73:1 som är Lunds stad med dess medeltida stadslager. Delar av området var föremål för en arkeologisk förundersökning år 2010. Sedan dess har exploateringsplanerna ändrats varför en ny förundersökning har genomförts (Lst. dnr 431-10036-17). Denna genomfördes under perioden 2018-03-19–2018-03-22 av arkeologer vid Kulturen i Lund (Kulturens projektnr. 61000-549). Då inte alla ytor var tillgängliga för maskinavbanning beslutades att undersökningen skulle kompletteras med geoborrning. Geoborrningen utfördes 2018-06-12.

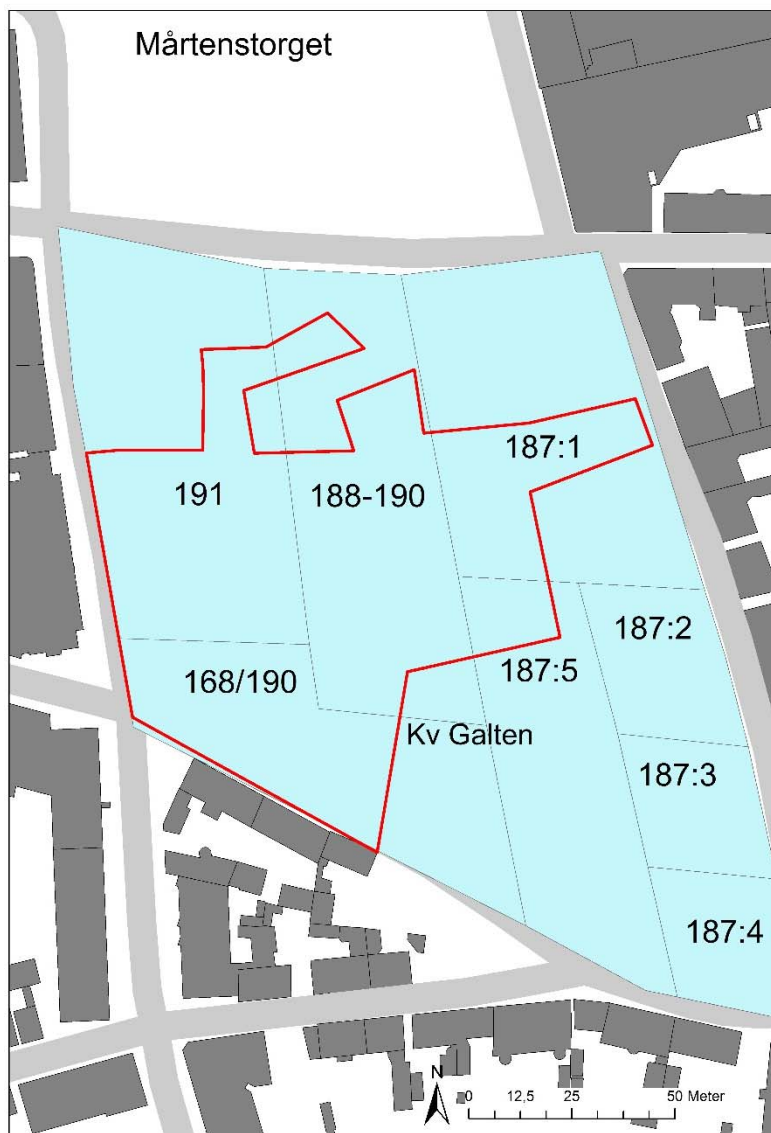


Figur 2. Undersökningsområdet blåmarkerat.

Fornlämningsmiljö

Kvarteret är namngivet efter Peder Galt, en sjöofficer och ämbetsman som under 1600-talets första hälft var i besittning av en tomt i den nordvästra delen av kvarteret utmed Östra Mårtensgatan (Bevaringskommittén 1980 s34). Kvarteret är omgivet av gator av medeltida ursprung, Bankgatan, Östra Mårtensgatan och Råbygatan samt Lilla Tvärgatan.

I den norra delen av kvarteret har ett flertal arkeologiska iakttagelser gjorts, medan de inför förundersökningen år 2010 aktuella och södra delarna av kvarteret ur ett arkeologiskt perspektiv var relativt okända, på grund av en låg undersökningsgrad. Platsen rymmer en viktig kunskapspotential som kan belysa stadens utbredning, utveckling och miljö i ett brett historiskt perspektiv.



Figur 3. Rekonstruktion över historisk tomtindelning i kv Galten (Andrén 1984, karta 1). Undersökningsområdet avgränsat med röd linje.

Vid början av 1500-talet var kvarteret uppdelat i 8–9 tomter enligt Anders Andréns rekonstruktion över tomtindelningen i staden (Andrén 1984, karta 1). Det aktuella undersökningsområdet sammanfaller delvis med fem av dessa tomter (figur 3.).

Tomt 187:1 omnämns som vikariesidens både år 1412 och 1415. Gården bestod av ett stenhus och en apalgård. År 1558 omnämndes gården tillhöra Heliga lekamens altare, och residenset tillhöra kaniken Vedsel Pallesen. Ett stenhus återkommer i källorna fram till år 1570 (Andrén 1984 s94).

Tomterna 187:1-5 motsvarar hela den östra delen av dagens kv Galten, och på tomterna fanns vikariesidens tillhöriga olika altare, 187:1 – Heliga lekamens altare; 187:2 – Sankt Andreas kors altare; 187:3 – Sankta Margaretas altare i södra delen av

koret (Andrén 1984 s94f). Tidigare har det antagits att St:a Gertruds kapell skulle ha legat i kvarteret, men efter närmare granskning av de skriftliga källorna visade sig detta felaktigt (Andrén 1984 s90, 94).

Den planerade exploateringen kommer även att beröra delar av de rekonstruerade tomterna 168/190, 188-190 samt 191 (Andrén 1984, karta 1). Den förstnämnda tomten är sammanslagen av två tidigare tomter tillhöriga Stora Prästgillet och belägna i Sankt Mårtens socken vid reformationen. Den omnämns som hage från år 1614, och en fiskdamm omtalas i hagen år 1663 (Andrén 1984 s93).

På tomten 188-190 fanns en gård som tillhörde Sankta Marias altare mitt på golvet, som år 1577 omnämns ligga i Sankt Mårtens socken. Tomt 191 var bebyggt med ett vikarieresidens helgat åt Sankta Marias altare mitt på golvet. Det omnämndes stå öde år 1570. Peder Galts residens synades och uppmättes år 1642 och var då ett förfallet hus (Andrén 1984 s95).

Under 1500-talet tycks flera tomter stå obebyggda och omnämndes som hagmark. Denna reducering av bebyggelsen fortsatte under 1600- och 1700-talen och stora delar av kvarteret användes som trädgård och åker. Bebyggelsen låg samlad vid Mårtensgatan. Under 1700-talet hyste gårdarna flera hantverkare, snickarmästare, vagnmakare och skomakare. Till gårdarna hörde sädeslyckor som sträckte sig ned till Lilla Tvärgatan (Bevaringskommittén 1980 s35). Under andra halvan av 1800-talet börjar de stora trädgårdarna och åkerlyckorna att styckas upp i nya tomter och en tät småhusbebyggelse växte fram vid Lilla Tvärgatan (figur 4.). De sist avstyckade tomterna vid Råbygatan bebyggdes på 1870-talet. Denna bebyggelse revs under slutet av 1950- och början av 1960-talen (Bevaringskommittén 1980 s35). Efter den omfattande rivningen av småhusbebyggelsen utmed Lilla Tvärgatan schaktades hela området av i juli år 1967 med ett ingreppsdjup av ca 0,60–0,80 meter i och med planeringen för SJ:s busstation. Undersökningsområdet ligger i en naturlig sluttning. Nerschaktningen resulterade i en stor topografisk skillnad mellan undersökningsområdets nordligaste del och den södra delen. Förutom de ytor som utgörs av innergårdar används området idag som busstation för regionbussar, bollplan åt Vårfruskolan samt parkområde (jfr. Bilaga 3).

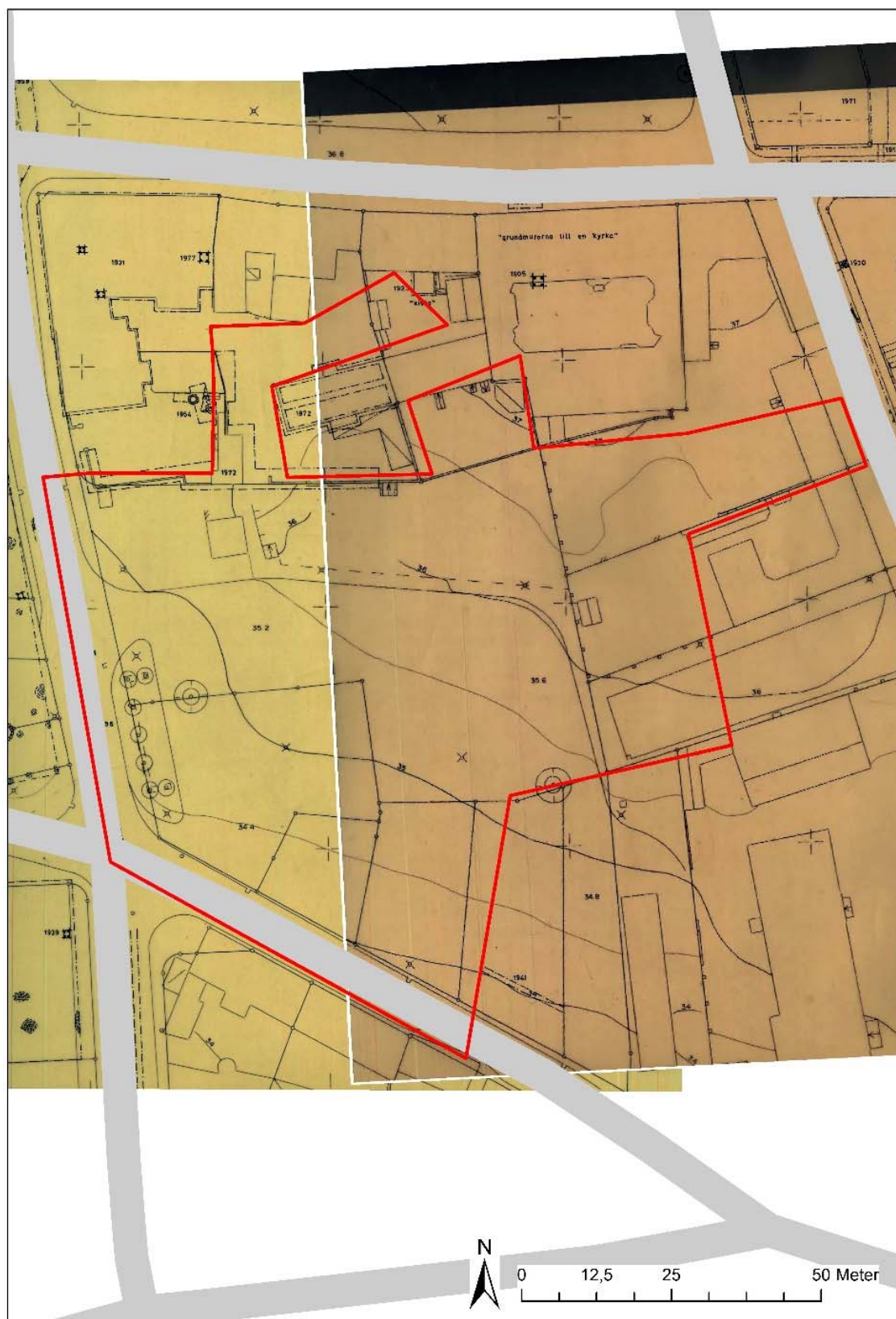


Figur 4. 1800-talets bebyggelse inom kv Galten, med befintlig bebyggelse markerad med svarta linjer och undersökningsområdet med röd linje.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

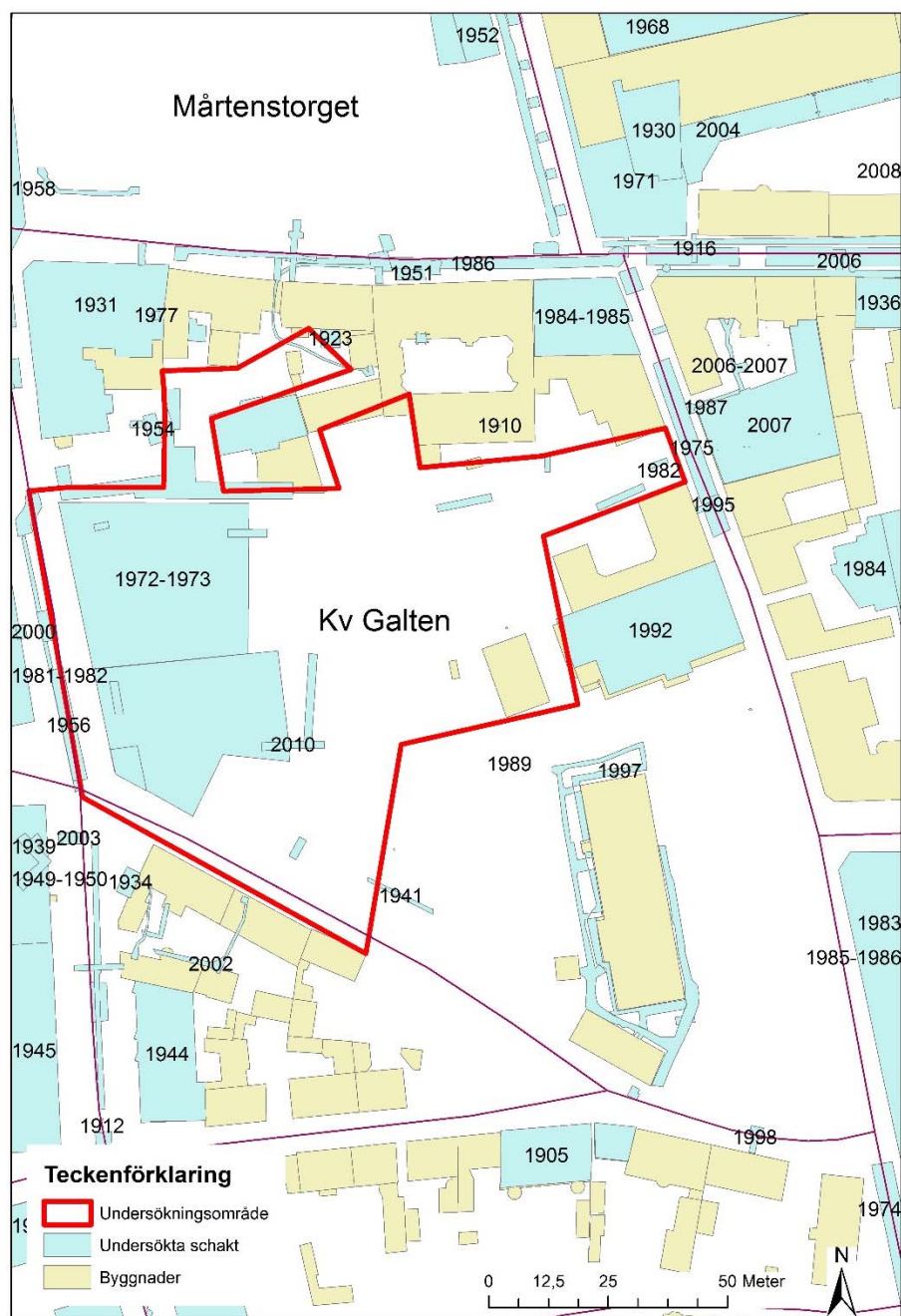
I kvarteret har flera arkeologiska schaktningsövervakningar och förundersökningar utförts. Vid dessa har bland annat lämningar från tidigmedeltid påträffats i form av brunnar, garverikar och huslämningar (samtliga uppgifter där inget annat anges är hämtade ur LA-arkivet). Läget för de äldsta undersökningarna återfinns i figur 5. Äldre undersökningar i kv Galten.

- År 1905 kv Galten 5, grundgrävning. Resultat: brunn i ekplank, brunnens mynning 2 m under befintlig marknivå, botten 7,5 m under befintlig marknivå.



Figur. 5. Läget för de äldsta undersökningarna i kv Galten. Undersökningsområdet markerat med röd linje.

- År 1905 kv Galten 12, grävning. Resultat: fynd av horn, lampfot, yxblad, trefot etc.
- År 1923 kv Galten 4, grävning. Resultat: stötte på en del av en kista men ingen botten.
- År 1930 kv Galten 15, rivning av den södra delen av huset på fastigheten vid hörnet Bankgatan och Lilla Tvärgatan. Resultat: direkt under brädgolvet påträffades en mängd avfall från en keramisk verkstad.
- År 1931 kv Galten 24, arkeologisk undersökning inför byggandet av Sparbanken i kvarterets nordvästra del. Resultat: flera timrade brunnar påträffades som bl a vittnade om att bevaringsförhållandena på platsen då var goda.
- År 1941 kv Galten 12, ledningsgrävning. Resultat: 1,0-1,1 m mylla sedan gul morän.
- År 1954 kv Galten 24, utgrävning för en oljetank söder om bankhuset. Resultat: bland annat en brunn bestående av en urholkad ekstam och gråstenar som kan ha ingått som grundstenar i en byggnad.
- År 1963 kv Galten 26, grävning. Resultat: brunnar och garverikar påträffade. Keramik av typen äldre svartgods och rödgods registrerat som fynd.
- År 1972 kv Galten 26, arkeologiska undersökningar i samband med byggandet av restaurang *Carlssons Trädgård*. Resultat: vid undersökningstillfället befanns kulturlagertjockleken uppgå till som mest 2,5 m.
- År 1977 kv Galten 17, arbeten för ny hiss till bankfacksavdelningen i Tornabankens valv. Resultat: i samband med arbetena framkom en brunn
- År 1984 kv Galten 26, i det nordöstra hörnet av kvarteret genomfördes en arkeologisk undersökning. Resultat: vid undersökningen påträffades kulturlager daterade till 1000–1100-talet, en knuttimrad brunn, stolpburna hus från 1000-talet samt hus daterade till 1100-talet byggda av resvirke på stensyll. Även gropar, rännor, lergolv, härdar, ugnar och stensättningar påträffades, alla daterade till tidigmedeltid. Inga kulturlager från senmedeltiden påträffades, vilket ledde fram till tolkningen att området inte nyttjades under den perioden alternativt att området varit utsatt för avröjningar (Gardelin 2002 s5).
- År 1989 kv Galten södra delen, en geoteknisk undersökning med 16 skruvborrsprover jämnt spridda över den södra delen av kvarteret. Resultat: inom den nu aktuella ytan varierade den totala kulturlagertjockleken 1,0–2,0 m och orörda kulturlager utgjorde mellan 0,10–1,00 m. Genomsnittet för den undersökningsvärda stratigrafin låg på 0,70 m.
- År 1992 kv Galten, provgrop. Resultat: Raseringsmassor, gult tegel, och djurben.
- År 1994 schaktning för ny busshållplats. Resultat: berörde endast moderna fyllnadsmassor.
- År 1997 kv Galten 9, provgrävningar inför ledningsgrävningar. Resultat: huvudsakligen frischakt för Vårfruskolan. Delvis intakta medeltida kulturlager.



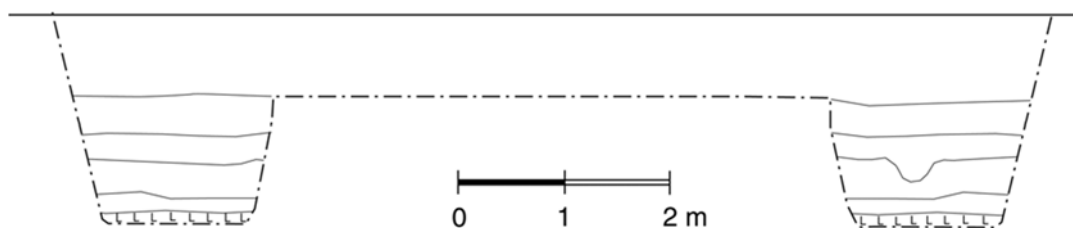
Figur 6. Ett urval av undersökta schakt i kv Galten.

- År 2002 kv Galten 24, markarbeten för ny källartrappa, hiss och ny entré genomfördes. Resultat: arbetena berörde kulturlager från högmedeltid och framåt. Bevarat efter ingreppen fanns tidigmedeltida kulturlager. Undersökningen visade att platsen nyttjats för bebyggelse under högmedeltid, eventuellt även senmedeltid och därefter har området nyttjats som gårdsplan fram till modern tid. Det tyder på att en kraftig omstrukturering gjorts på platsen under 1300–1400-talen (Gardelin 2002).
- År 2007 kv Galten 28, husbyggnation. Resultat: lämningar från 1200–1800-talen.

- År 2010 kv Galten, översiktlig förundersökning. Resultat: bebyggelse från tidig medeltid.
- År 2011 kv Galten 8, undersökning. Resultat: moränlera påträffades på 0,80 m djup. Inga fynd kunde relateras till lager, men i dumphögarna påträffades några skärvor med svartgods, vilket indikerar tidigmedeltid. En grundmur i gult tegel påträffades på ett djup av en meter och kan vara en rest av den hall som byggdes år 1904 och revs inför matsalsbyggnationen år 1992 (Guldåker 2012).

Genomförande och resultat

Sammanlagt undersöktes 6 schakt av 8 planerade. Då busstrafiken inte helt kunde stängas av och arbetsmiljön därmed inte kunde tryggas för schaktarbete ersattes ett av schakten med geoteknisk borrhning. Ett schakt som planerats i en trädgård gick inte att gräva då detta område inte var tillgängligt för grävmaskin. I överenskommelse med uppdragsgivare och länsstyrelsen beslutades att denna del av undersökningsområdet får undersökas vid senare tillfälle, när tillgänglighet kan säkerställas.



Figur 7. Principskiss över schaktningsmetoden.

Schakten grävdes med grävmaskin och sektionsdokumenterades samt plandokumenterades. Schakten grävdes punktviss ned till steril mark, och däremellan kom endast sentida matjords- och bärlager att omfattas av markingreppen. Detta gjordes för att fånga kulturlagermaktigheten över större ytor utan att förstöra den stratifierade lämningen på större sträckor. Delar av de stratigrafiska bänkar som lämnades undersöktes genom handgrävning, dels för att kunna ta prover och kunna beskriva de enskilda lagren och dels för att kunna hitta daterbara fynd.

Nedan presenteras undersökningen från schakt 1 till schakt 6. För varje schakt finns en planritning och en sektionsritning. I beskrivningen för respektive schakt följs varje beskriven arkeologisk lämning (kontext) av ett nummer inom parentes. Detta nummer har sin motsvarighet i plan- och sektionsritningarna och påbörjas med nummer 1 i varje schakt. Nummer 1 är således inte samma kontext i exempelvis Schakt 1 och Schakt 2. Ritningarna återfinns i Bilaga 1. I tolkad form kan kontext få en annan beteckning, till exempel nedgrävning, fyllning, eller lager. Även i form av sammansatt tolkning, såsom bärlager. Nummerbeteckningen kvarstår dock så att kontext 1 i Schakt 3 kan bli lager 1 i Schakt 3.



Figur 8. Undersökningsområdet inom kv Galten i Lund (jfr. Bilaga 2: 2010-års och 2018-års undersökningsschakt).

Schakt 1

Schakt 1 grävdes i den norra delen av undersökningsområdet, vilken utgjordes av en innergård. Ytskiktet bestod av smågatsten. Hela den norra delen av undersökningsområdet ligger någon meter över det övriga området.



Figur 9. Schakt 1 från väster. I schaktets hitre del syns ett par syllstenar hörande till Byggnad 1.

Schaktet mätte 5,50 x 2,00 m och grävdes som djupast ner till 2,70 m. Ner till ett djup om cirka 0,50 m under befintlig marknivå bestod lagren av i sen tid påförda bärlager. Moränen låg på 2,65 m under befintlig marknivå. I schaktet framkom resterna efter tre byggnader i form av lergolv, syllstenar och rivningsmassor.

Byggnad 1

Byggnaden påträffades på 0,50 m djup i form av en syllstensrad (20) orienterad i SV-NÖ riktning. På den västra sidan om raden framkom på ett djup om 0,60 m ett lergolv (14) med en tjocklek om 0,05–0,20 m. Inget daterande fyndmaterial framkom. Dock fanns fragment av rött tegel i lergolvet, vilket ger en tidigast möjlig datering av byggnadens rasering till högmedeltid.

Byggnad 2

Lergolvet till Byggnad 1 var utlagt på ett utjämningslager innehållande raseringsmassor med ett stort inslag av rött tegel i form av fragment och brockor. Lagret var mellan 0,14–0,50 m tjockt (13). I lagret framkom en skärva keramik av typen yngre rödgods, sannolikt från en trebensgryta (Fyndnr. 1). Utjämningslagret bestod även av ett lager rivningsmassor med inslag av stenar, cirka 0,30 m tjockt (18). Under rivningsmassorna framkom tre lager av lera med en sammanlagd tjocklek om cirka 0,30 m, vilka är tolkade som tre generationer av lergolv i en och samma byggnad (10, 11 och 12). Till dessa lergolv ska sannolikt även kopplas ytterligare lerlager (16), vilka återfanns längre västerut i sektionen. Dessa överlagrade en lagersekvens bestående av bränd lera med inslag av stenar (9 och 15), vit aska (8) samt ett lager med träkol (7) till en sammanlagd tjocklek om cirka 0,20 m. Delar av byggnaden har uppenbarligen brunnit, men då förundersökningsschaktet var begränsat framgick inte om det var delar av själva

byggnaden som påverkats av elden eller om det är delar av en ugn som har påträffats. Inget daterande fyndmaterial framkom. Dock innehöll rivningsmassorna rött tegel, vilket ger en tidigast möjlig datering av byggnaden till högmedeltid.

Byggnad 3

Under brandlagren i Byggnad 2 framkom ytterligare ett tunt lergolv (6), cirka 0,08 m tjockt. Leran hade inslag av rött tegelfragment, och då inget fyndmaterial med närmare datering framkom ger teglet en tidigaste datering till 1200-talet.

Övrig stratigrafi – sen vikingatid till högmedeltid

Under byggnadslämningarna framkom ett cirka 0,20 m tjockt lager med grå lera med inslag av rött tegel (5). Detta tolkas som ett utjämningslager ovan en underliggande centimetertjock brandhorisont (21). Under denna horisont fanns ett cirka 0,20 m tjockt lager med gråblå lera med inslag av träkol (4), vilket övergick i ett lager med ren blågrå lera (3). Övergången var något otydlig och möjligen utgör 3 och 4 samma lager, i vilket det skett en inblandning av träkol från ovanliggande brandhorisont (21), möjligen genom odling. Under dessa lager framkom en metertjock mörk brunblå lera, med inslag av gödsel och djurben (2), som legat direkt ovan moränen, vilken bestod av ren blålera och framkom 2,65 m under befintlig marknivå.

Lager 2 tolkades som en ursprunglig nivå som har odlats. Den makrofossilanalys som har gjorts utifrån ett jordprov taget i lagret ger ett intressant resultat.

Bland innehållet i detta lager fanns en stor mängd fröer från kulturväxter med kärnor/fröer, som inte ätits och som därigenom knappast kommer från latrinavfall. Medicinalväxterna myskmalva och kransborre ger tillsammans med de mer välbekanta kryddorna eller medicinalväxterna kungsmynta och persilja ett intryck av ett fragment av en örtagård och/eller köksträdgård. I materialet fanns också frö av hampa, vars fröer kunde ingå i kosten och därmed kan komma från latrinavfall, men som här inte förekommer tillsammans med andra spår av detta – som bärkärnor, och som därför kan tolkas som odlad växt i denna miljö. Uppseendeväckande är också massförekomsten av fläderkärnor som kan tyda på att fläder varit planterad i odlingen. Dock är fläder en allmänt förekommande växt som frösår sig själ, och alltså kan förekomma vilt. Massfynd av fläderkärnor skulle också kunna tolkas som spår efter bryggning av en dryck, men sådana blir inte vanliga förrän i tidigmodern tid.

Bland det övriga materialet i detta prov märks främst ängs/betesmarksväxter som sannolikt härrör från stalldynga som använts som gödsel. Ogräsen representerar lokalfloran och tenderar att anrikas i odlingsjord. Bland dessa märks en stor förekomst av besöksöta vilket kan tolkas som att även denna uppskattade medicinalväxt odlats eller vårdats i odlingen. Spåren av fisk visar att också köksavfall använts för att gödsla eller jordförbättra. I provet finns också en mineralsmälta och en smidesloppa. Möjligen kommer dessa från en smedja på stadsgården.

Jordlagret var tjockt, närmare 1 m och homogent bildat, tolkat som ett odlingslager. Ett ¹⁴C-prov ger en 95,4% sannolik datering till perioden 1010–1160 e.Kr, och med 33,6% sannolikhet till perioden 1010–1050 e.Kr. Datering och makroprov talar således för köksodling hörande till en sen vikingatida–tidigmedeltida bebyggelsefas. Någon gång under denna tid företas även en omstrukturering av bebyggelsen. En struktur som sedan följer med upp till den period som representeras av Byggnad 1. I Byggnad 1–3 finns inslag av rött tegel. Byggnad 3, den tidigaste av byggnaderna, kan således som tidigast dateras till 1200-talet, medan Byggnad 2, i vars raseringsmassor påträffades en bit från en trefotsgröta i yngre rödgods, sannolikt ska dateras till tidigmodern tid.

Övergripande tolkning

- I området för schaktet finns spår efter en sen vikingatida–tidigmedeltida odlingsfas. Makrofossilanalysen pekar mot odling i form av örtagård och/eller trädgård. Tidigare undersökningar och aktuell undersökning indikerar att hela området har en stolpburen bebyggelse under sen vikingatid och tidig medeltid. Det framkomna odlingslagret ska således ses i denna kontext.
- Resultatet från förundersökningen visar inte entydigt på vad som händer efter den senvikingatida tidigmedeltida bebyggelsefasen. Möjligen har området brunnit, varefter marken jämnats ut för ny bebyggelse. För detta talar träkolinblandade lerlager. Kanske gäller det enbart den aktuella tomten. Att det finns tegel i det övre utjämningslagret talar för att området återigen har bebyggts, tidigast under sent 1100-tal, då tegel börjar förekomma i Skåne.
- Under högmedeltid och till tidigmodern tid avlöser byggnaderna varandra på samma plats. Detta talar för att tomtstrukturen stabiliseras under medeltiden och att dispositionen är snarlik genom århundradena.
- Från början av 1800-talet börjar den bebyggelse, som delvis finns kvar och delvis revs i samband med anläggandet av busstationen på 1960-talet, att ta form.

Schakt 2

Schakt 2 grävdes i den nordöstra delen av undersökningsområdet, i ett gatt i bebyggelsen som nyttjas för uppställning av torghandlarnas stånd när det inte är torghandel på Mårtenstorget. Ytskiktet bestod av grus.

Schaktet utgjorde en direkt komplettering av Schakt 8 i 2010 års förundersökning. Här fanns ett källarförsett hus från år 1877, men förundersökningen visade att det just i detta område saknades källare och att det fanns medeltida kulturlager i området. Några tydliga huslämningar påträffades inte, och med det aktuella schaktet var tanken att se om några sådana kunde fångas upp längre ut.

Schaktet mätte 3,00 x 2,50 m och grävdes som djupast ner till 2,00 m. Ner till ett djup om cirka 0,50 m under befintlig marknivå bestod lagren av i sen tid påförda bärlager. Moränen låg på ett djup av 1,9 m. I schaktet framkom rester 1800-talsbebyggelsen samt medeltida kulturlager.

1800-talsbebyggelsen

Under bärlager och sentida igenfyllningar framkom dagermur i ljusrött, nästan gulbränt, tegel, på grundmurar av gråsten. Huset uppfördes år 1877.

Övrig stratigrafi – sen vikingatid till högmedeltid

Grundmurarna till 1800-talshuset vilade på sand blandad med lite kulturjord innehållande rött och gult tegelkross, småsten och brädbitar (2) samt grå, torr och lite lucker kulturjord med inslag av tegelkross och småsten samt en bit grönglaserat kakel (Fyndnr. 3). Lagren har tolkats som utjämningslager, sammanlagt cirka 0,20 m tjockt (3). Under utjämningslagren framkom en grå finkornig kulturjord med inslag av djurben, rött tegelkross och enstaka småsten. Möjligen var lagret omrört av odling. Lagret var 0,30–0,50 m tjockt (4). Underliggande lager var något ljusare, grått med fläckar av gulare lera. Lagret hade inslag av träkol och enstaka småsten, samt ett mindre inslag av rött tegelkross än ovanliggande lager. Cirka 0,20 m tjockt. I lagret påträffades både keramik av typen yngre och typen äldre rödgods (Fyndnr. 2) och lagret har tolkats som en odlad och omrörd äldre markhorisont (5). Under den äldre markhorisonten påträffades en beige, lite sandig, lera med inslag av träkol. Lagret tolkades som en kulturpåverkad omrörd markhorisont, cirka 0,20 m tjockt (6), vilket övergick i underliggande markhorisont. Även denna kulturpåverkad och cirka 0,20 m tjockt (7). Moränen framkom på 1,90 m djup och bestod av en svagt gul lermorän med litet sandinslag (8).

Övergripande tolkning

- I botten av schaktet påträffades en äldre markhorisont. Det fanns i schaktet inga spår efter bebyggelse, men rent rumsligt ligger det nära till hands att knyta markhorisonten till den 1000-talsbebyggelse som påträffades vid 2010-års undersökning.
- Sannolikt rör vi oss här i utkanten av tomtmarken redan från början, och därmed ska Råbygatan ses som ett äldre kommunikationsstråk som fungerat som tomtgräns från stadens tidigaste perioder.
- Det har i området även funnits bebyggelse under tidigmedeltid, vilket 2010-års undersökning visar. Någon daterbar lämning från denna period påträffades inte vid aktuell undersökning. Det framkom däremot en odlad eller omrörd markhorisont som uppvisar fynd både från högmedeltid och från tidigmodern tid.
- År 1877 bebyggs tomten längs med gatan.



Figur 10. Schakt 2 från söder. Vänster i bild syns syllstenarna från 1877-års byggnad. I schaktet framkom inga äldre byggnadsstrukturer, dock bedömdes det finnas intakta kulturlager ner till 1000-talet. Denna bedömning bygger på kulturlagerdjup samt rumslig närhet till tidigare daterbara bebyggelsehorisonter.

Schakt 3

Schakt 3 grävdes i den södra delen av undersökningsområdet, mitt för den sydöstra infarten till regionbussarnas slutstation. Ytskiktet bestod av asfalt. Efter den omfattande rivningen av småhusbebyggelsen utmed Lilla Tvärgatan schaktades hela området av år 1967 i och med planeringen för SJ:s busstation. Markingreppsdjupet ska ha uppgått till cirka 0,60–0,80 m. Dessa uppgifter stämmer väl med aktuellt undersökningsresultat. I schaktet fanns under asfalten moderna bärlager i form av singel, grus och sand ner till ett djup om cirka 0,90 m (8, 11, 12, 13, 14 och 15). I den östra delen av schaktet framkom delar av en äldre stenläggning (18). Denna har emellertid tillkommit efter 1960-talets rivningsarbeten.

Schaktet mätte 10,00 x 2,00 m och grävdes som djupast ner till 1,80 m. Ner till ett djup om cirka 0,90 m under befintlig marknivå bestod lagren av i sen tid påförda bärlager. Moränen låg på 1,30–1,40 m under befintlig marknivå. I schaktet framkom resterna efter gathusbebyggelse från år 1874 (9) respektive 1885 (16). Under byggnaderna, vilka saknade källare, framkom äldre kulturlager samt en möjlig brunn.

1800-talsbebyggelsen

På 0,70 m djup, delvis omgiven av moderna bärlager, framkom två nord-sydligt orienterade murar i gult tegel från 1874 och 1885-års gathusbebyggelse (9, 16). Den östra muren (9) var 0,60 m bred, eller två tegellängders tjocklek med kopp utåt. Tegelstenarna låg ej i förband med varandra. Upp till tre skift fanns bevarat. Till denna byggnad kan även kopplas en ledning och ledningsgrav i anslutningen till den östra muren (6, 7).

Den västra muren (16) var 0,28 m tjock, eller två tegelbredders tjocklek med löpare utåt. Tegelstenarna låg ej i förband med varandra. Ett skift fanns bevarat. I förbindelse med tegelmuren fanns en gjuten betongplatta eller –kulvert (20), vilken tar hänsyn till muren. Sannolikt ska betongplattan kopplas till en senare fas av 1885-års gathus.

Murarna var satta direkt i underliggande kulturlager (10), se nedan.

Övrig stratigrafi – sen vikingatid till tidigmodern tid

Under 1800-talsbebyggelsen framkom en sekvens med kulturlager med ett lager brungrå fet lera överst (10). Detta hade inslag av träkol, sten och fläckvis med blålera och tolkades som en möjlig utjämning eller uppfyllnad för en byggnad. Lager 10 har blivit söndergrävt i samband med nedläggning av en ledning (6, 7). Ledningsgraven har skurit ett mörkbrunt lager innehållande gödsel (3). Detta överlagrade två lerlager, vilka tolkade som rester av lergolv (2, 5). En relativ datering placerar denna bebyggelselämning som senast i tidigmodern tid. Ovanliggande gödsellager indikerar möjligen en funktion som ekonomibyggnad, eller att byggnaden har fått förfalla och att området nyttjats för djurhållning. Något närmare daterbart material framkom inte.



Figur 11. Schakt 3 från väster med arkeolog Aja Guldåker. De två raderna med tegel utgör resterna efter 1800-talsbebyggelsen. I de djupare schaktdelarna framkom sen vikingatida/tidigmedeltida kulturlager med spår av köksodling.

Under lergolvsresterna framkom lager som tolkades som äldre markhorisonter (1, 4). Dessa lager hade inslag av träkol och kalk, samt möjligen delar av en stenläggning.

Sannolikt finns här resterna efter en äldre gathusbebyggelse, eller möjligen en gårdslämning från tiden innan Lilla Tvärgatan lades ut.

Under den äldre markhorisonten påträffades morän på ett djup om 1,30–1,40 m under befintlig marknivå. Denna bestod av blågrå sandig lera.

I schaktets västligaste del påträffades en fyllning bestående av grå mycket fet lera med inslag av träkol och djurben (21). Ytterligare en fyllning framkom. Denna bestod av grå till brun finkornig lera med inslag av nedbrutet organiskt material som gödsel. I fyllningen fanns även enstaka träkol (22). Detta inslag stärker bilden av gårdslämning med djurhållning. Fyllningarna fanns i botten av en nedgrävning, som sannolikt utgjorde en brunn (23) med fortsättning in i Schakt 4.

Från fyllning 22 finns ett makroprov som uppvisar likheter med prov 1, i så måtto att här finns växter som sannolikt har odlats på plats. Det är dock sekundärdeponerat i vad som tolkas som en brunn. Provet innehåller kål och kungsmynta, som visar att det handlar om köksträdgårdsjord. Även fläder hittas i provet, men endast i form av en kärna vilket gör det svårt att dra några slutsatser om var det kommer ifrån. Noteras ska också att fläder generellt är mycket vanligt förekommande i det tidiga Lund.

Vid sidan om kulturväxterna märks, i likhet med prov 1, en stor mängd ogräs samt spår av dynga i form av ängsväxter. I provet finns också köksavfall, bland annat i form av en förkolnad rågkärna. Rågen kommer tidigt till Skåne, redan under yngre järnålder och har tolkats som spår av en ny brödkultur från kontinenten.

Det är också värt att notera förekomsten av fikon i provet. Fikon är vanlig förekommande i högmedeltida kulturlager i städer, men har endast sällan hittats i tidigmedeltida sammanhang. Detta fikon är sålunda att betrakta som mycket tidigt, och troligen exklusivt.

Makroprovet har med 95,4% sannolikhet ¹⁴C-daterats till perioden 980–1160 e.Kr, och med 60,7% sannolikhet till perioden 980–1060 e.Kr. Liksom provet i Schakt 1 talar talar provet från Schakt 3 således för köksodling hörande till en senvikingatida-tidigmedeltida bebyggelsefas. Senare faser har försvunnit i samband med att 1800-talets gatuhusbebyggelse anläggs.

Övergripande tolkning

- De äldsta spåren i schaktet utgörs av bebyggelselämningar från slutet av vikingatiden och början av medeltiden.
- Lämningarna har karaktären av en gård med spår av köksodling och kan, efter vad som indikeras av de arkeologiska lämningarna, liknas vid en agrar gårdsenhet med kålgård och djurhållning. Förekomsten av fikon skulle kunna indikera att bebyggelsen tillhört det övre skiktet i den sociala hierarkin. Dock är provet för litet för att kunna dra några säkra slutsatser ifrån.

- Tydliga spår från hög- och senmedeltid saknas, men vi rör oss redan i ett tidigt skede i utkanten av en gathusmiljö. Detta kan förklara bristen på tydliga lämningar.
- Under tidigmodern tid finns åter tydliga spår av bebyggelse i form av lergolv och gödsellager.
- Den tidigmoderna bebyggelsen avlöses av 1800-talets gathusbebyggelse, som får stå kvar fram till 1960-talet.
- I jämförelse med undersökningsområdets norra del tycks kulturlagertillväxten ha varit sparsam i området. Detta kan möjligen förklaras med att man från tidigmedeltid/högmedeltid har befunnit sig i ett gränsområde ut mot gatemark. Det kan även ha gjorts en avröjning inför byggandet av 1800-talets gathusbebyggelse.

Schakt 4

Schakt 4 grävdes i den södra delen av undersökningsområdet, mitt för den mellersta av infarterna till regionbussarnas slutstation och utgjorde en direkt fortsättning västerut av Schakt 3, med samma antikvarisk topografiska förutsättningar som detta. Ytskiktet bestod av asfalt.

Schaktet mätte 6,50 x 2,00 m och grävdes som djupast ner till 1,70 m. I schaktet fanns under asfalten moderna bärlager i form av singel, grus och sand ner till ett djup om cirka 0,90–1,30 m (9, 10, 11 och 12). Moränen låg på 1,30–1,40 m under befintlig marknivå. I schaktet framkom resterna efter gathusbebyggelse från år 1885. Byggnaderna saknade källare och under bebyggelsen framkom äldre kulturlager samt fortsättningen på en möjlig brunn som även påträffades i Schakt 3.

1800-talsbebyggelsen

Rester av 1800-talsbebyggelsen påträffades på cirka 0,90 m djup i form av en tegelmur i gult tegel (5). Muren bestod av en kärna med tegel lagd på tvären, med utanpå- och innanpåliggande tegel på längden. Muren var drygt 0,50 m tjock och bevarad i ett skift. Utanför murens östra sida fanns en dränering för huset, nedgrävd på drygt 1,20 m djup. Nedgrävningen för dräneringen (4) var överlagrad av påförda massor bestående av en brungrå melerad fet lera, med inslag av kalk, träkol och tegelkross (7).

Övrig stratigrafi – sen vikingatid/tidig medeltid till tidigmodern tid

Dräneringen var grävd genom ett lager med mörkbrun melerad fuktig lera med organisk inblandning (3). Under detta framkom en gråbrun fet lera med inslag av sand och enstaka träkol, svallad flinta, enstaka tegel (rött) och djurben (2, 6). Lagret var kompakt men lätt att bryta sönder, och tolkades som en äldre, sannolikt, odlad markhorisont. I lager 2 påträffades ett par skärvor keramik av typen yngre rödgods (Fyndnr. 4). Denna odling kan utifrån tegelförekomst och keramikfynd sannolikt dateras till tidigmodern tid. Det sammanfaller således med bebyggelsen i Schakt 3, som tolkats som en möjlig ekonomibyggnad. Det kan alltså föreställas en stadsgård med odling längs med Lilla Tvärgatan under 1600–1700-talet.



Figur 12. Schakt 4 från väster med arkeolog Jan Kockum. Schaktet var en fortsättning på Schakt 3, och den markhorisont, lager 2 och 6, som undersöks på bild har en fortsättning in i det igenfyllda schaktet i fotots botre del.

Under lager 2 och 6 påträffades morän på cirka 1,60 m djup. I schaktets västra del framkom en nedgrävning med en fyllning bestående av blålera, aska och träkol (1). Sannolikt är det fortsättningen på nedgrävning 23 i schakt 3, vilken tolkats som en brunn igenfylld under vikingatid/tidigmedeltid.

Övergripande tolkning

- De arkeologiska lämningarna i schaktet ska ses som en fortsättning på schakt 3. Den äldsta lämningen är således en nedgrävning med fortsättning in i detta schakt. Nedgrävningen utgör en möjlig brunn, och igenfyllningen av denna kan dateras till sen vikingatid/tidig medeltid då vi har en, i det närmaste, agrar gårdsenhet på platsen.
- Liksom i förutvarande schakt saknas i det aktuella schaktet tydliga arkeologiska spår från hög- och senmedeltid, men vi rör oss redan i ett tidigt skede i utkanten av en gathusmiljö. Detta kan förklara bristen på tydliga lämningar.
- Ett sannolikt odlingslager kan i tid och rum knytas till de tidigmoderna byggnadslämningarna i schakt 3. Detta pekar på en kontinuitet av en agrarliknande bebyggelse i området långt upp i tiden.
- Under 1800-talet avlöses stadsgårdarna av en gatuhusbebyggelse som inte rivs förrän under 1960-talet.

Schakt 5

Schakt 5 grävdes i den mellersta delen av undersökningsområdet, på den norra delen av Vårfruskolans bollplan. Ytskiktet bestod av grus.

Schaktet mätte 8,00 x 1,60 m och grävdes som djupast ner till 1,60 m. I schaktet fanns under gruset moderna bärlager i form av grovt grus och sand ner till ett djup om cirka 1,00 m. Övergången mellan den pålagda sanden och underliggande kulturlager var jämn och tolkas som att det även här skett en avschaktning i samband med förberedelsen för busstationen år 1967. Moränen låg cirka 1,50 m under befintlig marknivå.

Stratigrafi – tidigmodern till modern tid

Under den påförda sanden framkom ett mellan 0,10–0,20 m tjockt lager med gråsvart humös sandig ler. Lagret var kompakt och innehöll fläckar med lera samt hade inslag av rött och gult tegel, träkol samt djurben (1). Genom teglet kan detta lager, som tolkas som en påförd äldre markhorisont, dateras till som tidigast mitten av 1800-talet. Möjligen tillkommer det när området bereds inför anläggandet av busstationen på 1960-talet. Under denna markhorisont framkom brun sandig ler med inslag av träkol, prickar av kalk, enstaka djurben, gödsel, bränd lera och småsten (2). Lagret var cirka 0,30 m tjockt, kompakt men föll sönder lätt och tolkades som en odlingshorisont. I lagret påträffades en bit sågat ben samt en skärva keramik av typen yngre rödgods (Fyndnr. 5). Keramikerna var från ett fat med äldsta datering till 1600-tal och odlingshorisonten har således brukats under tidigmodern till modern tid. På cirka 1,50 m djup framkom morän.



Figur 13. Schakt 5 från V. Under den påförda sanden syns kontext 1. I de djupare schaktdelarna syns kontext 2.

Övergripande tolkning

- I schaktet framkom inga spår av områdets äldsta faser.
- Den äldsta stratigrafi som påträffades har sannolikt brukats för odling, vilken kan dateras till tidigmodern tid.
- Tidigast under 1800-talet så jämnas området av och i närheten förekommer aktiviteter som avsätter spår i form av rivningsmaterial som blandas upp i massorna. Möjligen har det med beredningen av marken inför anläggandet av busstationen på 1960-talet att göra.

Schakt 6

Schakt 6 grävdes i den mellersta delen av undersökningsområdet, på den södra delen av Vårfruskolans bollplan. Ytskiktet bestod av grus.

Schaktet mätte 7,00 x 1,60 m och grävdes som djupast ner till 2,00 m. I schaktet fanns under gruset moderna bärlager i form av grovt grus och sand ner till ett djup om cirka 1,40 m. Övergången mellan den pålagda sanden

och underliggande kulturlager var jämn och tolkas som att det även här skett en avschaktning i samband med förberedelsen för busstationen år 1967. Moränen låg cirka 1,50 m under befintlig marknivå. I schaktets östra del framkom spår av äldre bebyggelse i form av två stolphål.



Figur 14. Östra delen av schakt 6 med nedgrävning 2 till vänster och nedgrävning 11 till höger, båda tolkade som stolphål.

Stratigrafi

Under de i sen tid påförda massorna påträffades ett cirka 0,10 m tjockt lager med svartgråmelerad mycket kompakt lera (4, 6). Lagret hade inslag av gult och rött tegel, daterat till 18/1900-tal och kan knytas till lager 1 i Schakt 5. Den framkomna ytan verkade vara hårdgjord, något som sannolikt är resultatet av trycket från schaktmaskiner 1967. Möjligen härrör tegelinslagen i lagret från rivningsarbeten vid denna tid. I Schakt 6 fanns i lagren 4 och 6 även ett stort inslag av träkol och bränd lera. Möjligen ska detta tolkas som att sekundärdeponerat material från äldre lämningar i lagret under.

Lagret under bestod i den östra delen av schaktet av fet brunbeige lera med inslag av träkol (3). Det var mycket kompakt och hade inslag av kalkprickar. I den västra delen av schaktet påträffades ett lager med brun mjuk fet lera, relativt kompakt och torr (5). Detta hade inslag av enstaka träkol. Möjligen var lagret identiskt med en fyllning som påträffades i en provruta en bit västerut. Denna fyllning (9) hade samma sammansättning som kontext 5 och utgjorde fyllning i nedgrävning 7, som var nedgrävd i moränen. I

kontext 5 påträffades en skärva östersjökeramik samt ett flintspån (Fyndnr. 7). Dessa lager har med sina kalkprickar, sitt inslag av träkol och möjliga knytning till den brända lera ovan, karaktären av den typ av kulturlager som uppstår i och kring byggnader med lerklinade väggar. Det ska inte betraktas som rikligt, men dock som indikationer. Keramikskärvan av typen östersjögoods ger en datering till sen vikingatid tidig medeltid.

I schaktets östligaste del framkom i moränen vad som tolkas som två större stolphål som med all sannolikhet kan knytas till ovan beskrivna kulturlager (figur 14). Det ena framkom i schaktets norra sektion. Stolpnedgrävningen (2) hade en diameter om 0,68 m och ett bevarat djup om 0,30 m. Fyllningen (1) bestod av gråbrun, relativt fet lera med sandinslag och inslag av bränd lera. I fyllningen framkom ett flintavslag (Fyndnr.6).

Det andra stolphålet framkom i schaktets östra sektion. Stolpnedgrävningen (11) hade en diameter om 0,90 m och ett bevarat djup om 0,85 m. Fyllningen (10) bestod av mörk gråbrunlerig sand med inslag av djurben. Ett makroprov uppvisar ett mycket fattigt innehåll, men hade en förekomst av fiskben, fjäll och fragment av däggdjursben. Innehållet visar på närhet till bostads- eller kokhus. ¹⁴C-dateringen av provet ligger till 95,4% sannolikhet i perioden 585–665 e.Kr. Det är emellertid ett förkolnat rotfragment som har daterats, och det finns en risk att det är frågan om sekundärdeponerad makrofossil. Att vi har en bebyggelse daterad till Vendeltid i området är för den skull inte osannolikt, inte minst med tanke på närheten till Uppåkra. Relationen till det sen vikingatida och tidigmedeltida Lund kan dock inte diskuteras utifrån ett förundersökningsschakt som saknar stratigrafiska relationer med lämningar från denna period. Det finns också en stor sannolikhet att stolphålet med fyllning (10 och 11) snarare ska knytas till den sen vikingatida/tidigmedeltida bebyggelsen som återspeglas i schakten 1 och 3 samt av fynden i lager 5.

Övergripande tolkning

- Till skillnad från i Schakt 5 fanns i Schakt 6 spår av den äldsta fasen i området. Denna består av en stolpburen byggnad med tillhörande kulturlager. En keramikskärva ger en datering till perioden sen vikingatid/tidig medeltid.
- Makrofossilprov visar närhet till kokhus eller motsvarande.
- Markberedningen inför anläggandet av busstationen år 1967 tycks ha schaktat bort senare tiders stratigrafi.

Geoteknik

Då ett par ytor inom undersökningsområdet visade sig vara otillgängliga justerades planen för förundersökningen i samråd med Länsstyrelsen och beställaren. Ett schakt hade planerats i en trädgård i undersökningsområdets norra del (Kv Galten 23). Trädgården var emellertid inte tillgänglig, då den var innesluten av byggnader i norr och en hög mur i söder. Undersökningen av denna yta har skjutits på framtiden. För att få en indikation på kulturlagerstatus i området gjordes ett geoborrprov cirka 10,00 m söder om trädgårdsmuren (BP3). Borrprovet togs i den parkliknande delen av undersökningsområdet. Detta ersätter dock inte en framtida förundersökning i trädgården. Ett andra schakt, som planerades i undersökningsområdets västra del, föll

bort då busstrafiken inte kunde stängas av eller omledas. Här var det inte möjligt att ur arbetsmiljösynpunkt utföra grävningsarbeten. Istället gjordes två geoborrprover som får ersätta förundersökningsschakt i denna yta (BP1 och BP2).

BP1 borrades till ett djup om sammanlagt 1,00 m. De översta 0,40 m bestod av singel som utgjort bärlager under asfalten. Detta följdes av 0,60 m sand. Efter detta stötte borren i gult tegel. Då det fanns indikationer på att det kunde finnas en ledningskulvert i området togs ett nytt borrhål intill.

BP2 borrades 0,60 m österut. Den första metern var lagerbilden den samma som för BP1, med 0,40 m singel och sedan 0,60 m sand. Samma gula tegel framkom på 1 m djup, men här borrades det igenom. Teglet härrörde från ett 0,30 m tjockt raseringslager, vilket sannolikt kommer från omgivande riven bebyggelse. Bebyggelsen var uppförd mellan 1839–1900. Under detta följde 0,50 m mörk gråbrun lerig silt tolkat som kulturlager. Morän påträffades på 1,80 m djup. Lagerbilden stämde väl överens med den stratigrafi som framkom i schakten 3 och 4 både till djup och sammansättning.

BP3 borrades till ett djup om sammanlagt 2,40 m. De översta 1,60 m bestod av lerig humös silt, eller matjord, med inslag av enstaka tegel och kalkbruk. Jorden var mycket uttorkad, beroende på de träd och buskar som stod i området. Sannolikt har, åtminstone en del av, matjorden lagts på i samband med anläggandet av parkmiljön. Lermorän framkom på 1,6 m djup.

Övergripande tolkning

- Den geotekniska undersökningen vid utfarten till Bankgatan visar på en liknande stratigrafisk uppbyggnad som utmed Lilla Tvärgatan. Under 1800-talets gathusbebyggelse finns en halvmeter med kulturlager. Potentiellt med lämningar från sen vikingatid och tidig medeltid.
- Den geotekniska undersökningen söder om trädgårdsmuren visade på uttorkade kulturlager. Sannolikt är området lokalt dränerat av träd och buskar.

Sammanfattning och förslag till fortsatta åtgärder

Den aktuella förundersökningen var ett komplement till en förundersökning som genomfördes år 2010. Vid den tidigare undersökningen var det ett antal ytor som inte kunde undersökas och samtidigt har exploateringsytan förändrats. Målet med den nu utförda undersökningen var att komplettera med ytterligare ytor. Ett par områden kunde dock inte undersökas på ett helt tillfredsställande sätt. Det gäller en inhägnad trädgård i undersökningsområdets norra del (Kv Galten 23) samt bussutfarten i områdets västra del. Schaktet vid bussutfarten har ersatts av geoborrprov och förundersökning av trädgården har skjutits på framtiden.

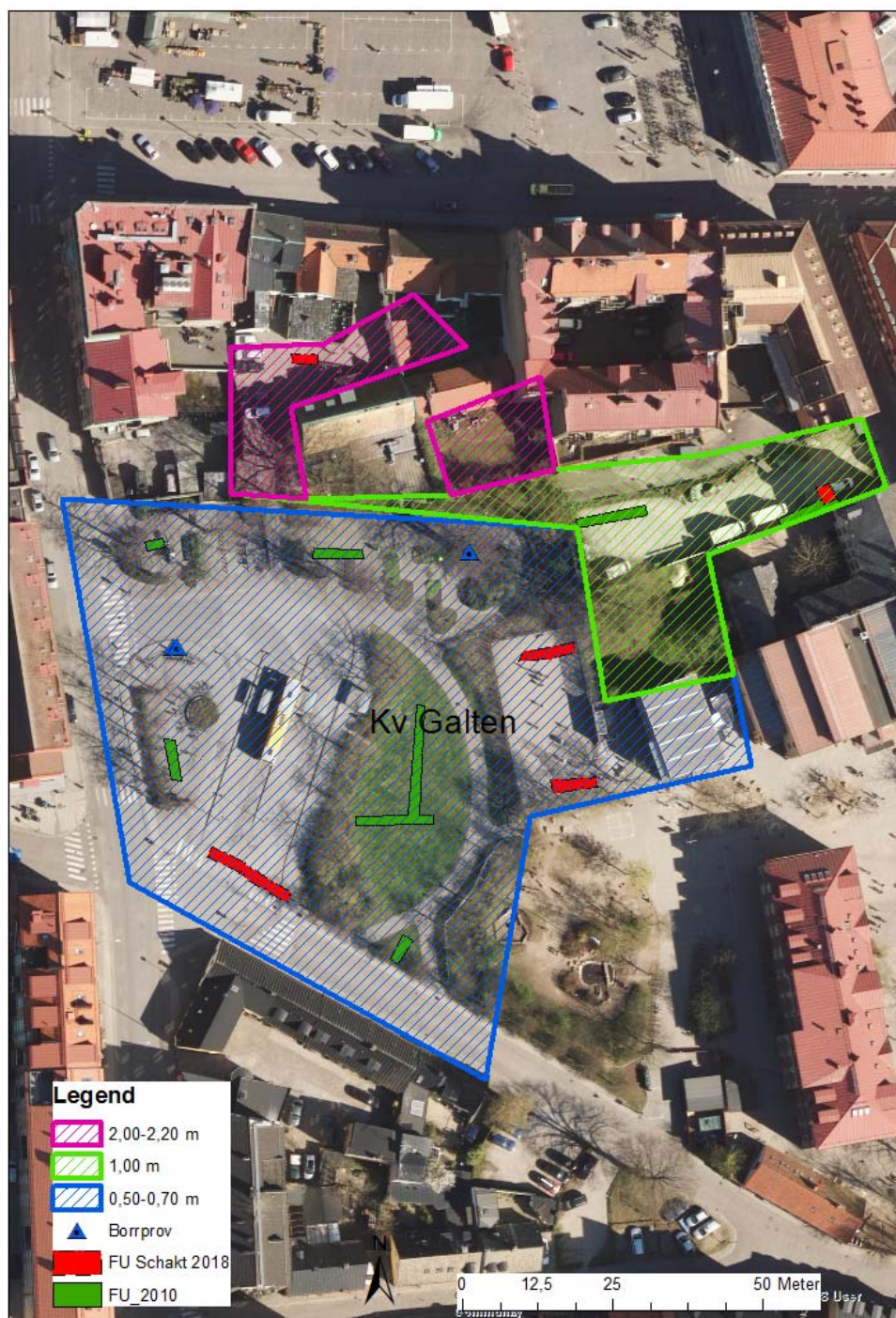
Vid förundersökningen år 2010 grävdes sju schakt om sammanlagt 70 löpmeter. I samtliga schakt framkom äldre kulturlager. I de schakt som grävdes i anslutning till Bankgatan framkom partier med äldre bebyggelserelaterade lager, men också partier

med skadade kulturlager. Även gatumarken i söder, i anslutning till Lilla Tvärgatan, uppvisade skadade kulturlager. Dessa kan sannolikt knytas till rivningen av 1800-talsbebyggelsen. I den nordöstra delen av undersökningsområdet, ut mot Råbygatan, framkom emellertid välbevarade byggnadslämningar och ett rikligt keramikmaterial. Dateringen pekar på att platsen har varit bebyggd sedan 1000-talet och fram till 1200-talet. Inom undersökningsområdet visade övriga schakt på nedgrävningar, odlingslager och gårdsplanslager som kunde dateras till medeltid (Lenntorp 2010).

Vid den aktuella undersökningen bekräftas att det inom området har funnits bebyggelse från 1000-talet och framåt, detta gäller emellertid hela det aktuella exploateringsområdet. I Schakt 1 i norr och i Schakt 3 i söder visar ¹⁴C-prover på bebyggelseämningar från sen vikingatid/tidig medeltid. I Schakt 6, i den östra delen, framkom indikationer på stolpburen bebyggelse som sannolikt är samtida.

Inför anläggandet av busstationen på 1960-talet banades stora delar av exploateringsytan av, vilket har skadat fornlämningen. Det verkar emellertid som att de äldsta delarna av den stratigrafiska sekvensen finns kvar. Således finns de senvikingatida/tidigmedeltida lämningarna kvar. I de delar som inte påverkades av anläggandet av busstationen finns desto mera bevarat. Här finns även hög-och senmedeltida bebyggelseämningar, samt bebyggelseämningar från tidigmodern tid och framåt bevarade.

Vid en exploatering bör man således vara medveten om att stora arkeologiska insatser behöver göras över hela den aktuella ytan och att det i den norra och nordöstra delen kan finnas mellan 1,00–2,20 m med undersökningsvärd stratigrafisk sekvens. I de områden som tidigare har schaktats ur för busstationen kan det finnas cirka 0,50 m med undersökningsvärd stratigrafisk sekvens. Till den stratigrafiska sekvensen tillkommer alla de anläggningar som påträffas i moränen i form av stolpburen bebyggelse, brunnar, nedgrävningar, diken med mera (figur 15).



Figur 15. Estimering av undersökningsvärd kulturlagertjocklek. Till detta tillkommer de i moränen nergrävda kontexterna, vilka exempelvis ingår i stolpburen bebyggelse, brunnar och boplatsgropar. I kulturlagertjockleken är inte sentida påförda massor inräknade. Dessa tillkommer vid beräkning av avbaningskostnader. I det blåskrafferade området tillkommer cirka 1,00 m med modernt påförda massor som måste banas av innan undersökning kan påbörjas. I det grönskrafferade området tillkommer cirka 0,80 m och i det ceriseskrafferade cirka 0,50 m.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-10036-17	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Kulturens projektnummer	61000-549
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28
Typ av exploatering	Husbyggnation		
Uppdragsgivare	Lunds kommun/Tekniska förvaltningen		
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning		
Ansvarig institution	Kulturen		
Fältarbetsledare	Jan Kockum		
Övrig personal	Aja Guldåker, Mattias Karlsson		
Fältarbetstid	2018-03-19–2018-03-22, 2018-06-12		
Fälttid			
Arkeolog	71 h		
Maskin	26+3 h (grävmaskin+geoborr)		
Undersökningens omfattning			
Yta	75 m ²		
Kubik	106 m ³		
Schaktmeter	40 m		
Fyndmaterial (förvaring m.m.)	KM 96020: 1–7. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen under fastighetsbeteckningen.		
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen		
Ritningar, dokumentation	15 A3 ritningar i skala 1:20.		
Foto	63 digitalfoton		
Analyser	3 st. makrofossilanalyser, 3 st. ¹⁴ C -analyser		
Övriga upplysningar			

Referenser

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer Rapport, Medeltidsstaden 56. Göteborg.

Bevaringskommittén, 1980. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram. Vårfru rote. Lund.

Gardelin, G. 2002. Kv Galten 24. Arkeologisk förundersökning 2002. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 111. Lund.

Guldåker, A. 2012. Kv Galten 8, Lund. Arkeologisk förundersökning 2011. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 396. Lund.

Lenntorp, K-M. 2010. Kv Galten, Lund. Arkeologisk förundersökning 2010. Arkeologisk arkivrapport från Lund, nr 374. Lund.

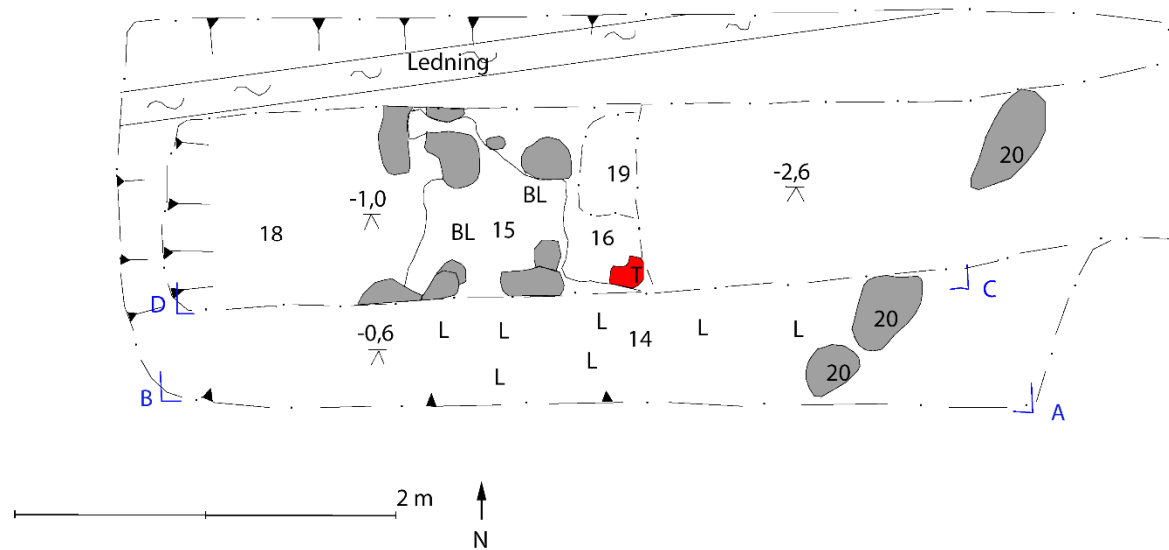
LA-arkivet

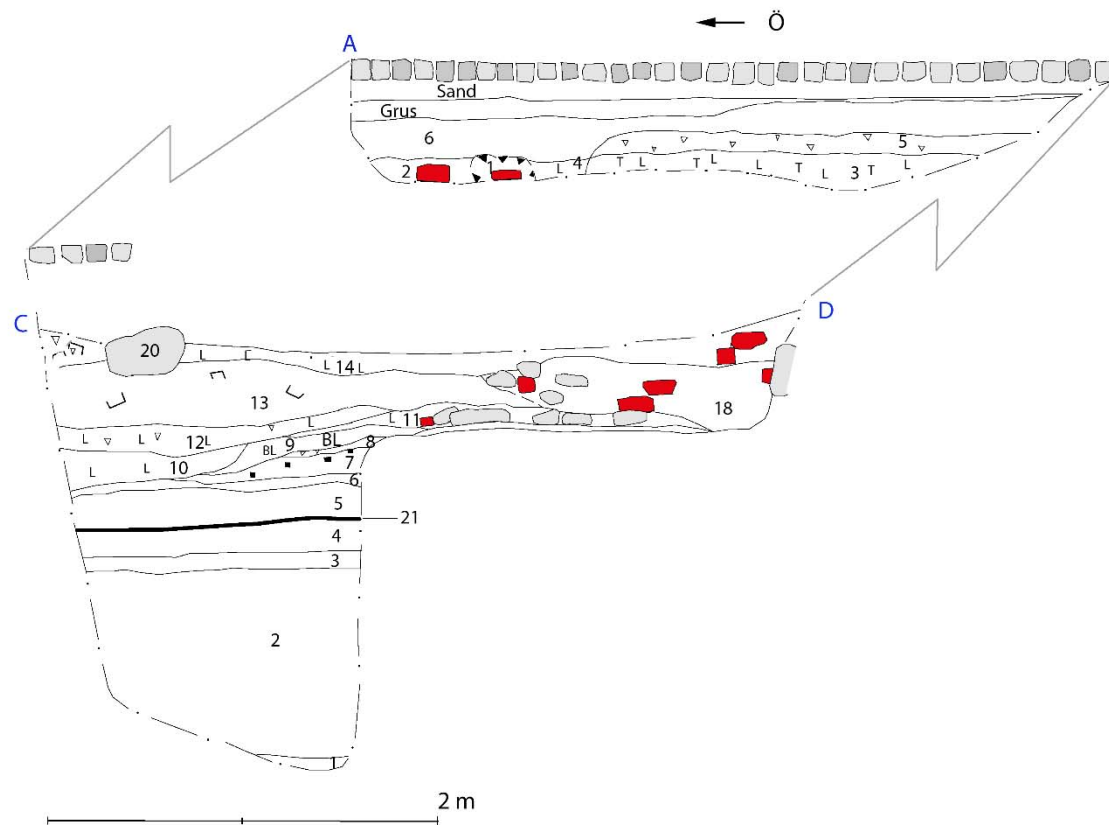
Bilagor

1. Ritningar skala 1:40
2. Geoborrprover
3. 2010-års och 2018-års undersökningsschakt
4. Fyndlista
5. Makroskopisk analys av jordprover (Jens Heimdahl)
6. ^{14}C datering av makrofossil (Göran Possnert/Lars Beckel)

Fastigheten Galten 28

Schakt 1, plan. För beskrivning se sektionsritningen för samma schakt.

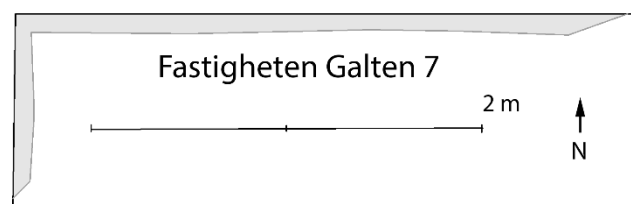
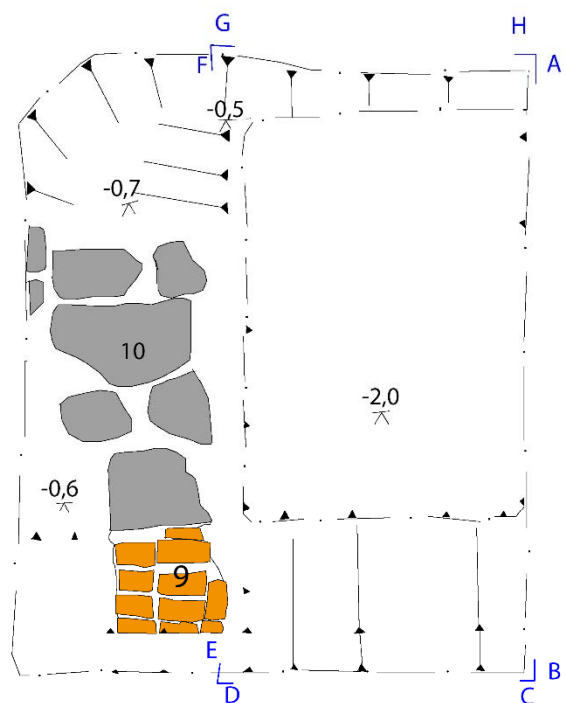




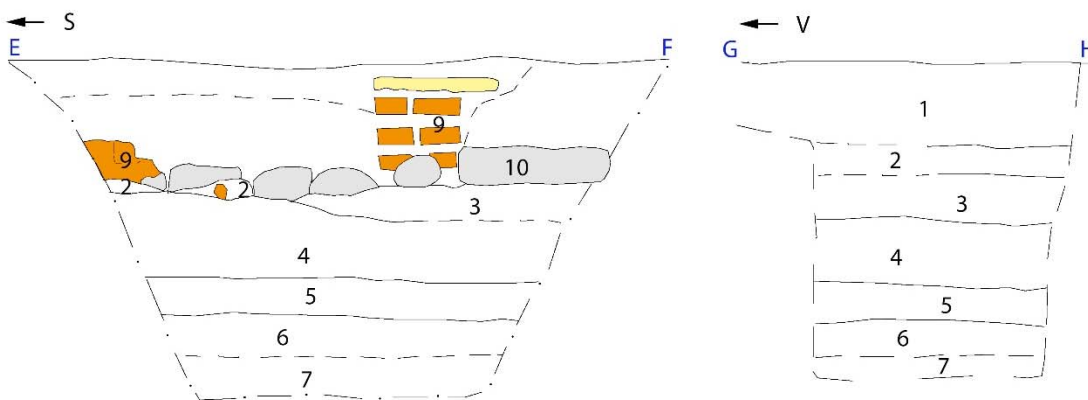
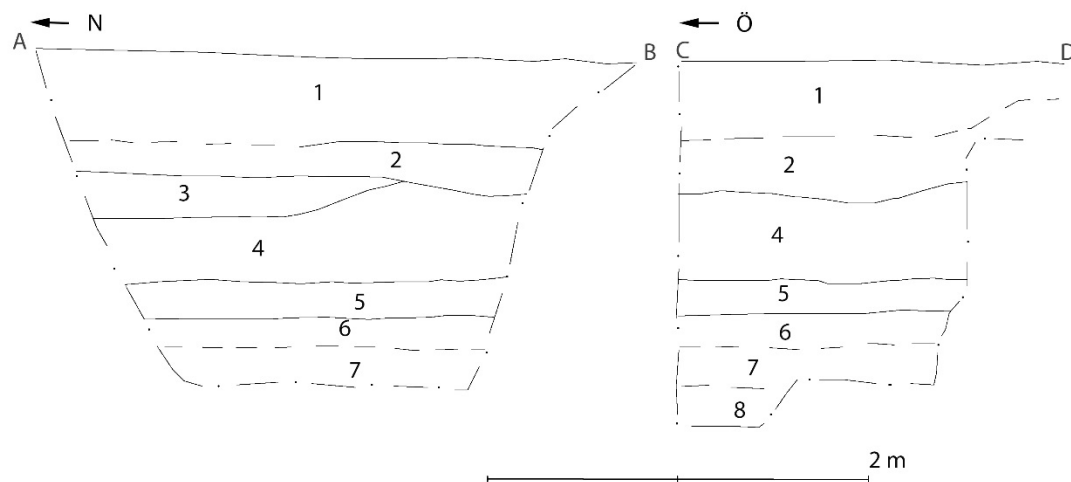
Schakt 1, sektion. Schaktet grävdes med en avsats (jfr. Foto 1). Således finns det en ritning för den övre delen av sektionen och en för den nedre. Lagerbeskrivningen för sektion C-D gäller även för planritningen.

Sektion A-B. 1) Hål efter sten, husgrund. 2)+3) Gulbrunbeige mycket kompakt och torr lera. Grovkornig med stort inslag av tegelbitar, tegelkross och kalkbruk. Raseringslager. 4) Brun, fet något kompakt lera med grovkornigt grus. Dränerande lerpackning längs husgrund. 5) Melerat, torrt, mycket kompakt till poröst lager med kalkbruk, kalk, tegel och grus. Raseringslager. 6) Brun fet lera med grusinslag. Torrt kompakt. Utjämningslager.

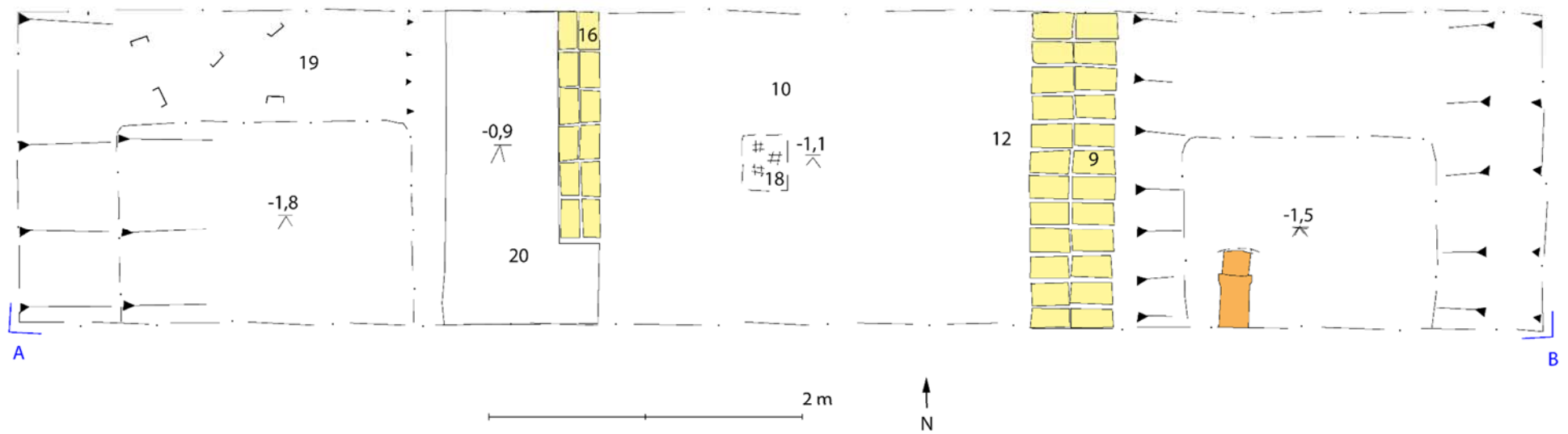
Sektion C-D samt planritning. 1) Blålera. 2) Mörkblå lera med gödselinslag. Makroprov 1. 3) Blågrå lera. 4) Gråblå lera med inslag av kalk. 5) Grå lera med inslag av rött tegel. 6) Smetig ljus lera med inslag av rött tegel. Lergolv. 7) Brandlager. 8) Vit aska. 9) Delvis stenlagt värmepåverkat lergolv. 10) Lera, lergolv. 11) Gul, kompakt, torr lera. Lergolv. 12) Lergolv. 13) Påförda massor. 14) Syllsten och lergolv. 15) Värmepåverkad lera. 16) Gul kompakt lera, lergolv sannolikt samma som 9. 17) Gul lera, lergolv. 18) Brun fet lera, möjligen samma som 13. 19) Brandlager, samma som lager 7. 20) Syllsten. 21) Brandhorisont.



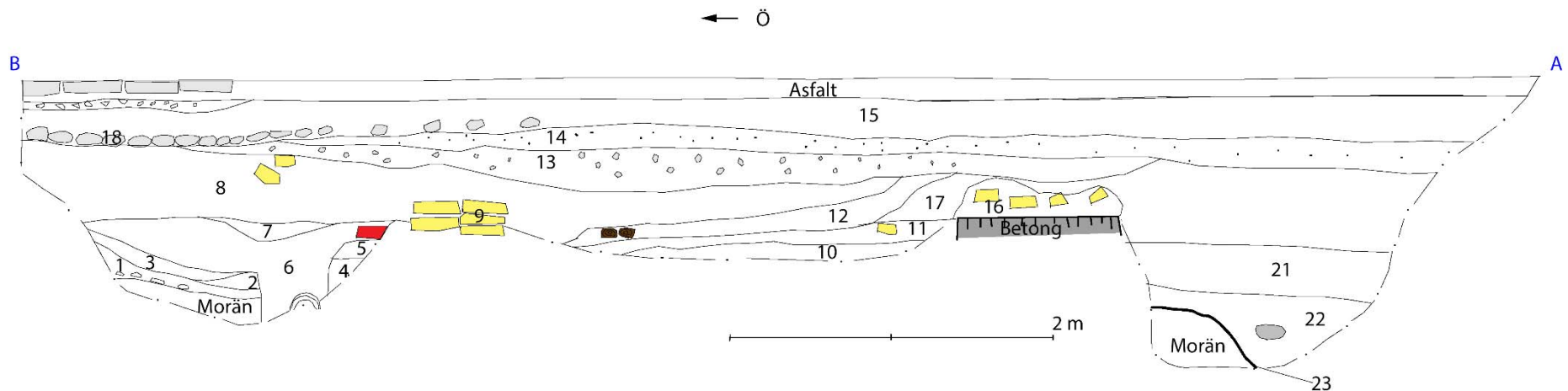
Schakt 2, plan. För beskrivning se sektionsritningarna för samma schakt.



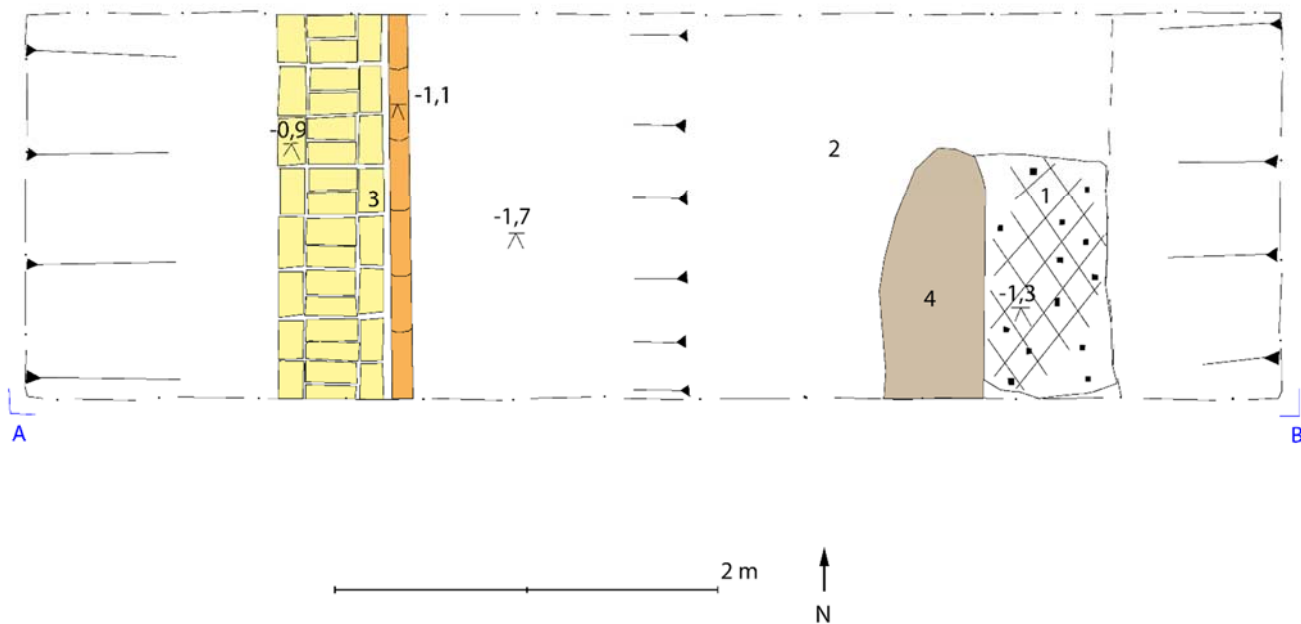
Schakt 2. Sektionerna A-B, C-D, E-F och G-H. 1) Stenmjöl
2) Sand blandad med siltig ler med inslag av rött och gult tegel, tegelkross, småsten, brädbitar. Raseringslager. 3) Grå siltig ler, torr, lite lucker med inslag av sand och grus. Inslag av lite tegelkross och småsten. Utjämningslager. 4) Grå lerig silt, fet, torr med inslag av djurben, rött tegelkross och enstaka småsten. Vertikal lagerbildning. Tjockt utjämningslager. Omrört, möjligen odlad. 5) Något ljusare och med mindre mängd tegelkross än kontext 4. Grått med fläckvist inslag av gulare lera, inslag av träkol och enstaka småsten. Möjligen odlad marklager. 6) Beige, lite sandig, lera med inslag av träkolsprickar. Omrört kulturpåverkat ursprungligt marklager. 7) Beigegrå och sandig lera. Svämlager, eller kulturpåverkad markhorisont. 8) Svagt gul, lerig, lite sandig morän. 9) Ljusröda, nästan gulbrännande, tegel. 1800-tal. 10) Grundmur, 1800-tal.



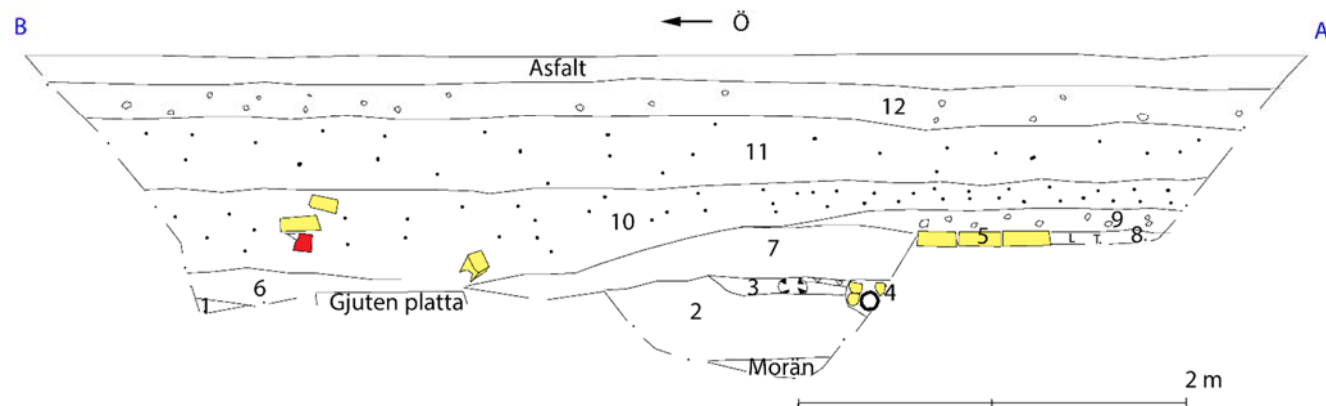
Schakt 3, plan. För beskrivning se sektionsritning för samma schakt.



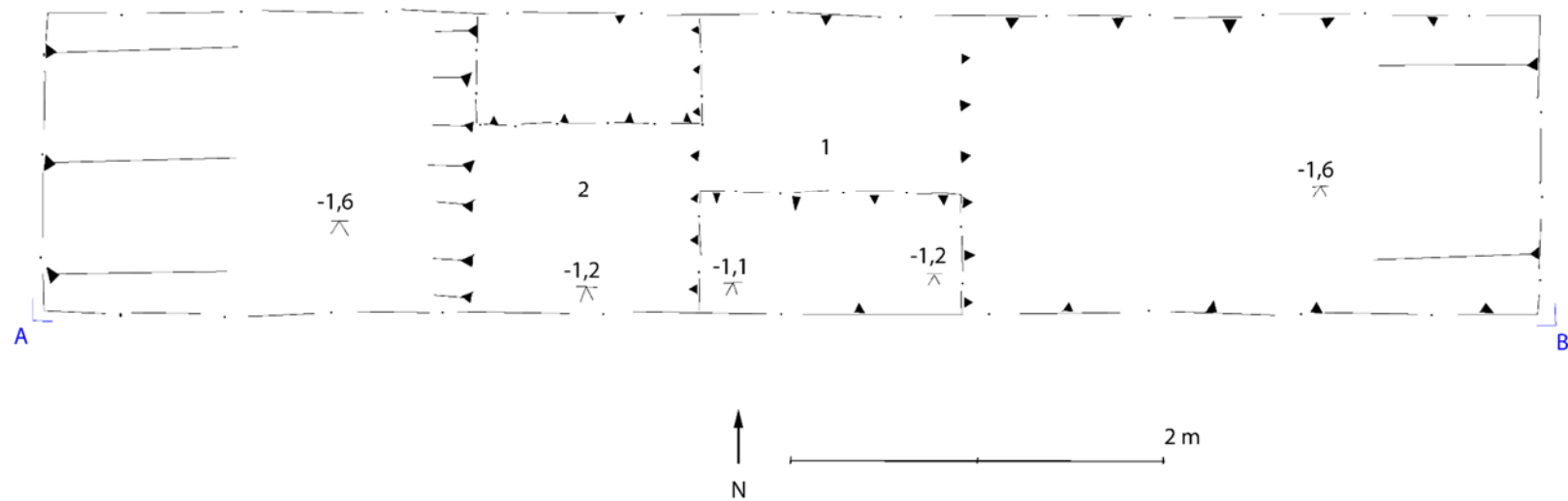
Schakt 3, sektion. 1) Brun fet finkornig ler med träkolsinslag. Äldre markhorisont med liten stenläggning längst ner. 2) Blå moränliknande lera. Lergolvsrest? 3) Mörkbrunt gödsligt lager. 4) Som lager 1, men med mer träkol och kalk. 5) Som lager 2, men mer beige blå. 6) Nedgrävning för äldre rör. 7) Grovkornig sand, fyllning i stolphål. 8) Finkornigt grus, bärlager. 9) Tegelmur, gult tegel. 10) Brungrå fet lera med inslag av träkol, sten, fläckvis med blålera. Mycket kompakt, mycket fuktigt. Uppfyllning i byggnad 11) Grovkornig sand. Utjämningslager. 12) Finkornig sand, gråsvartmelerad. Bärlager. 13) Grus. Bärlager. 14) Sand. Bärlager. 15) Grus. Bärlager. 16) Gjuten betongplatta med gult tegel och kalkbruk ovanpå. Lite omrört. 17) Svartbrun fet kompakt lera med inslag av träkol, gult tegel, djurben och spik. Utjämningslager. 18) Delar av stenläggning. 21) Grå, mycket fet lera, fuktig med träkolsprickar, enstaka djurben. Inslag av beige lerfläckar. Fyllning i nedgrävning. 22) Melerat lager, grått till brunt, finkornigt, fuktigt. Det bruna är nedbrutet organiskt material (gödsel eller liknande), inslag av enstaka träkol. Fyllning i nedgrävning. *Makroprov 2.* 23) Blågrå sandig lera, vattenavsatt i nedgrävning.



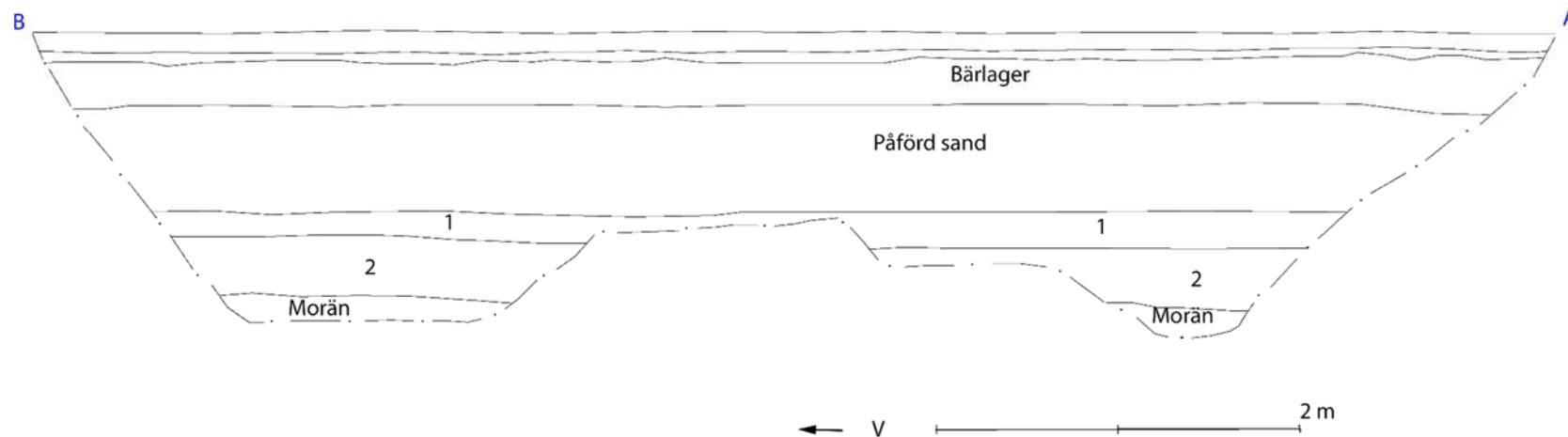
Schakt 4, plan. 1) Träkol och organiskt material, 0,15 m tjockt. Mycket fuktigt, inslag av djurben. Direkt på blåleran. Troligen samma som lager 22 i schakt 3. 2) Gråbrun fet lera, inslag av sand, enstaka träkol, svallad flinta, enstaka tegelkross(rött) och djurben. Kompakt men lätt att bryta sönder. Markhorisont, möjligen odlingsjord. 3) Tegelmur från riven gathusbebyggelse. 4) Cementplatta.



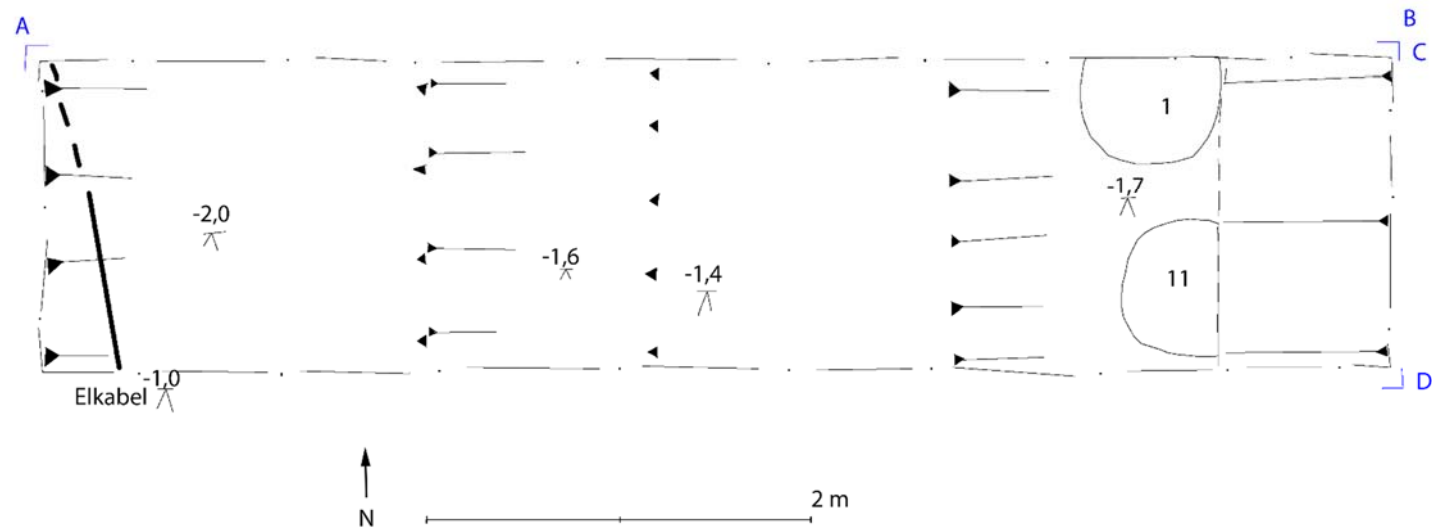
Schakt 4, sektion. 1) Kol och organiskt material, 0,15 m tjockt. Mycket fuktigt, inslag av djurben. Direkt på blåleran. Troligen samma som lager 22 i schakt 3. 2) Gråbrun fet lera, inslag av sand, enstaka träkol, svallad flinta, enstaka tegelkross(rött) och djurben. Kompakt men lätt att bryta sönder. Markhorisont, möjligen odlingsjord. 3) Mörkbrun melerad fuktig fet ler med organisk inblandning. Träkolsinslag. Oklar funktion. 4) Dränering till mur. 5) Tegelmur från riven gathusbebyggelse. 6) Gråbrun fet lera. Troligen samma som lager 2. 7) Brungrå melerad fet lera, torr kompakt med inslag av kalk, träkol, tegelkross. Påförda stabila massor mellan huskroppar. 8) Gråbrun fet lera med grus- och steninslag. Kompakt, packning kring mur. 9) Grus och småsten, bärlager. 10) Sand, bärlager. 11) Sand, bärlager. 12) Grus och småsten, bärlager.



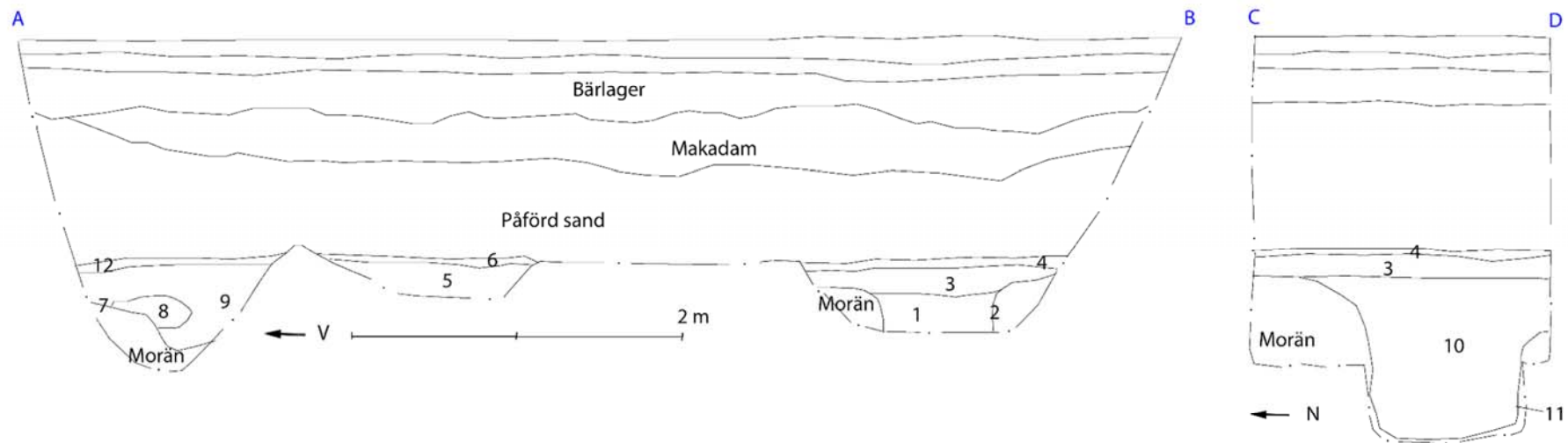
Schakt 5, plan. För beskrivning se sektionsritning för samma schakt.



Schakt 5, sektion. 1) Gråsvart humös sandig ler, 0,2 m tjockt. Kompakt. Fläckar av lera och fullt med rottrådar, inslag av rött och gult tegel, inslag av kol. Även stort inslag av djurben. Markhorisont på 1800-talet. 2) Brun sandig ler, 0,3 m tjockt, med inslag av träkol, kalk och inslag av enstaka djurben. Gödselinblandning, prickar av bränd lera och inslag av småsten. Kompakt men faller sönder lätt. Odlingslager eller markhorisont.



Schakt 6, plan. För beskrivning se sektionsritning för samma schakt.



Schakt 6, sektion. 1) Fyllning i nedgrävning 2. Gråbrun, i toppen mer melerat, relativt fet med inslag av sand, sönderfallande. Flintavslag, bränd lera. 2) Stolphål eller möjligen stenavtryck, ca 0,30 m djup. 3) Fet brunbeige lera med inslag av träkol. Mycket kompakt lera, torrt med prickar av kalk. 4) Svartgrå melerad mycket kompakt och torr lera. Gult och rött tegel från 1800-talet. Mycket träkol och bränd lera. Möjligen hårdgjord yta. 5) Brun mjuk fet lera, relativt kompakt och torrt, inslag av enstaka träkol. Sönderfaller inte så lätt, bildar klumpar. Eventuellt fyllning i nedgrävning 7. 6) Samma som lager 4. 7) Nedgrävning. 8) Lager eller lins av moränlera. 9) Samma so lager 5. 10) Fyllning i stolphål 11. Mörkt gråbrun lerig fuktig grov sand. Magert. *Makroprov* 3. 11) Stolphål, 1,00 m djupt och 0,90 m i diam. 12) Samma som lager 4.



Borrprover (BP1–3). Borrprover tagna i kv Galten i samband med den arkeologiska förundersökningen år 2018.



2010-års och 2018-års undersökningsschakt

Fynd

Fyndnr	Kontext	Material	Sakord	Formtyp	Undertyp	Del	Antal	Vikt, g.
1	Schakt 1, kontext 13	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Trebensgryta	mynning - buk	1	17
2	Schakt 2, kontext 5	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	botten	1	18
2	Schakt 2, kontext 5	Keramik	Kärl	Äldre rödgods, odefinierat	Kanna	hals - skuldra	1	6
3	Schakt 2, kontext 4	Keramik	Kakel				1	7
4	Schakt 4, kontext 2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	buk - botten	1	6
4	Schakt 4, kontext 2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Oidentifierad	Odefinierad	1	7
5	Schakt 5, kontext 2	Ben	Sågat ben				1	4
5	Schakt 5, kontext 2	Keramik	Kärl	Yngre rödgods, odefinierat	Fat	Odefinierad	1	<1
6	Schakt 6, kontext 1	Flinta	Flintavslag				1	2
7	Schakt 6, kontext 5	Keramik	Kärl	Svartgods, östersjö	Kruka	buk	1	12
7	Schakt 6, kontext 5	Flinta	Spån				1	6

Makroskopisk analys av jordprover från kv Galten 13 m.fl., Lund

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2018-08-29

Bakgrund

Under den arkeologiska undersökningen i kv galten 13 m.fl. , våren 2018, insamlades tre prover för makroskopisk analys. Proverna har analyserats under augusti 2018. Proverna togs dels ur schaktväggar där äldre kulturlager var synliga, samt i ett stolphål. Syftet med analysen är dels att utifrån jordens makroskopiska innehåll tolka i vilken kulturmiljö lagren tillkommit och försöka förstå deras tillkomstsätt och källvärde. Dels att plocka ut material lämpligt för ¹⁴C-analys.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen och innehöll torrvolymen om 2 liter jord. Inkomna till laboratoriet preparerades proverna genom flotation enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986) och våtsiktades i siktar med minsta maskstorlek 0,25 mm. Även den kvarvarande flotationsresten av tyngre minerogent material våtsiktades och genomsöktes. Efter floteringen samlades provet upp och förvarades fuktigt i burkar med lock till dess att det analyserades. I två fall (prov 1 och 2) var innehållet av fröer mycket stort och i dessa fall subsamlades det ursprungliga provet så att en totalsumma mellan 300–400 fröer erhöles. I dessa fall är den subsamlade volymen angiven i resultattabellen. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2009) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts.

Analysen har gjorts i stadskulturlager som bedöms ligga in situ sedan tillkomst och övergivande, men mycket begränsad bioturbation efter detta. Allt bevarat

organiskt material antas i detta fall härröra från äldre tid och har därför inkluderats i analysen.

Analysresultat

I bifogade tabell har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1-5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen.

Växterna har delats in i förenklade ekologiska och kulturella grupper (ängsväxter, bär, odlade växter etc.) i syfte att underlätta för läsaren att följa tolkningen av resultaten, och förstå de tafonomiska processerna bakom materialets närvaro i kulturlagret. En växt kan i själva verket tillhöra flera kategorier, men detta har här förenklats så att varje växt sorterar under den kategori de oftast tillhör i arkeologiska sammanhang

Galten 13 m. fl.					
		Nummer	1	2	3
		Kontext	Schakt 1, K 2, ritn 2	Schakt 3, Sekt m S, K 22	Schakt 6, Stolphålstyllning K10
		Datering	Medeltid	Tidig medeltid	
		Volym/l	0,5	0,3	1,7
	Växtfragment	Träflis & bark	•••	•••	
		Träkol	•••	•••	••
		Förkolnade rottrådar			•
	Animaliskt köksavfall	Benfragment (däggdjur/fågel)		•	•
		Fiskben/fjäll	••	••	•
	Vildfauna	Grodben			
	Högtemperaturspår	Glasade mineralsmältor	•		
		Kulslagg/smidesloppor	•		

Oförkollade frukter/fröer					
Äng/bete/strand	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type	24	28	
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type	22	11	
	Gråstarr-typ	<i>Carex canescens</i> -type	4		
	Dvärgag	<i>Cypreus fuscus</i>	8	1	
	Strandklo	<i>Lycopus eropaeus</i>		1	
	Grässtjärneblomma	<i>Stellaria graminea</i>		3	
	Ängsruta	<i>Thalictrum flavum</i>	1		
Ogräs	Skelört	<i>Chelidonium majus</i>			
	Svinmålle-typ	<i>Chenopodium album</i> - type	28	18	1
	Blå-/Rödmålla	<i>Chenopodium glaucum/rubrum</i>		2	
	Åkertistel	<i>Cirsium cf. arvensis</i>		1	
	Jordrök	<i>Fumaria officinalis</i>			
	Hamp-/pipdån	<i>Galeopsis tetrahit/bifida</i>	1		
	Bolmört	<i>Hyoscyamus niger</i>		4	
	Fyrkantig johannesört	<i>Hypericum cf. maculatum</i>	1		
	Vitplister	<i>Lamium album</i>	6	1	
	Åkermyntha	<i>Mentha arvensis</i>	1	1	
	Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>		14	
	Bitterpilört	<i>Persicaria hydropiper</i>		2	
	Åkerpilört	<i>Persicaria maculosa</i>		34	
	Tiggarranunkel	<i>Ranunculus sceleratus</i>	1	30	
	Bergssyra	<i>Rumex acetocella</i>		1	
	Krusskräppa	<i>Rumex cf. crispus</i>		90	
	Besksöta	<i>Solanum dulcamara</i>	65	53	
	Nattskatta	<i>Solanum nigrum</i>			
	Våtarv	<i>Stellaria media</i>		44	
	Brännässla	<i>Urtica dioica</i>	1		
	Etternässla	<i>Urtica urens</i>	24	3	
Insamlat	Hasselnötsskal	<i>Corylus avelana</i>	1	3	
	Pors	<i>Myrica gale</i>		1	
	Hallon	<i>Rubus idaeus</i>		1	
	Läkemalva	<i>Althaea officinalis</i>		6	
Odlat	Kål (ospec.)	<i>Brassica cf. oleracea</i>		1	
	Hampa	<i>Cannabis sativa</i>	1		
	Lungrot	<i>Chenopodium bonus-henricus</i>			
	Myskmalva	<i>Malva cf. moscata</i>	1		
	Kransborre	<i>Marrubium vulgare</i>	2		
	Kungsmynta	<i>Oreganum vulgare</i>	17	1	
	Persilja	<i>Petroselinum crispum</i>	1		
	Rädisa/rättika	<i>Raphanus cf. sativa</i>			
	Fläder	<i>Sambucus nigra</i>	152	1	
Imp.	Mörkt kungsljus	<i>Verbascum cf. nigrum</i>			
	Fikon	<i>Ficus carica</i>		1	
Förkollade frukter/fröer					
Odl.	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>			
	Råg	<i>Secale cereale</i>		1	

Diskussion

Proverna kommer från vitt skilda kontexter utan känd inbördes relation och diskuteras i det följande separat.

Prov 1: Kulturlager, medeltid

Bland innehållet i denna kontext finns en stor mängd fröer från kulturväxter med kärnor/fröer som inte äts, och som därigenom knappast kommer från latrinavfall. Medicinalväxterna myskmalva och kransborre, ger tillsammans med de mer välbekanta kryddorna/medicinalväxterna kungsmynta och persilja ett intryck av ett fragment av en örtagård och/eller köksträdgård. I materialet finns också frö av hampa, vars fröer kunde ingå i kosten och därmed kan komma från latrinavfall, men som här inte förekommer tillsammans med andra spår av detta – som bärkärnor, och som därför kan tolkas som ytterligare odlad växt i denna miljö. Uppseendeväckande är också massförekomsten av fläderkärnor som kan tyda på att fläder varit planterad i odlingen. Massfynd av fläderkärnor skulle också kunna tolkas som spår efter bryggning av en dryck, men sådana blir inte vanliga förrän i tidigmodern tid.

Bland det övriga materialet i detta prov märks främst ängs/betesmarksväxter som sannolikt härrör från stalldynga som använts som gödsel. Ogräsen representerar lokalfloran och tenderar att anrikas i odlingsjord. Bland dessa märks en stor förekomst av besksöta vilket kan tolkas som att även denna uppskattade medicinalväxt odlats eller vårdats i odlingen. Spåren av fisk visar att också köksavfall använts för att gödsla eller jordförbättra.

I provet finns också en mineralsmälta och en smidesloppa. Möjligen kommer dessa från en smedja på stadsgården.

För att jorden skall tolkas som en odlingsjord in situ krävs att lagret är tjockt och homogent utbildat, om inte så är fallet rör det sig sannolikt om odlingsjord som använts som fyllnad eller utjämning.

Prov 2: Kulturlager, tidigmedeltid

Detta prov uppvisar likheter med prov 1 i så måtto att här finns odlingsväxter som närmast förklaras av att de odlats i jorden. Här rör det sig om kål och kungsmynta, som visar att det rör sig om en köksträdgårdsjord. Även fläder hittas i provet, men endast i form av en enstaka kärna vilket gör det svårt att dra några

slutsatser om var det kommer ifrån. Noteras skall dock att fläder generellt är mycket vanligt förekommande i det tidiga Lund.

Vid sidan om kulturväxterna märks, i likhet med prov 1, en stor mängd ogräs samt spår av dynga i form av ängsväxter. I provet finns också köksavfall, bland annat i form av en förkolnad rågkärna. Rågen kommer tidigt till Skåne, redan under yngre järnålder och har tolkats som spår av en ny brödkultur från kontinenten.

Det är också värt att notera förekomsten av fikon i provet. Fikon är vanlig förekommande i högmedeltida kulturlager i städer, men har endast sällan hittats i tidigmedeltida sammanhang. Detta fikon är sålunda att betrakta som mycket tidigt, och troligen exklusivt.

Prov 3: Stolphål, tidigmedeltid

Innehållet i detta prov var mycket fattigt, men uppvisade förekomst av fiskben, fjäll och fragment av däggdjursben. Innehållet visar på närhet till bostads- eller kokhus.

Referenser

- Cappers, R. T. T., Neef, R. & Bekker, R- M. 2009: *Digital atlas of economic plants*. Groningen Archaeological Studies vol 9. Groningen
- Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel
- Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*. John Wiley & Sons Ltd. 571-590



UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@physics.uu.se

Uppsala 2018-11-05

Jan Kockum
Kulturen Lund
Kulturhistoriska föreningen för södra
Sverige
Box 1095
221 04 LUND

Resultat av ^{14}C datering av makrofossil från Kv Galten 13 m.fl., 2018, 61000-549, Lund, Skåne. (p 1839)

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0,5 % NaOH tillsätts (1 timme, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

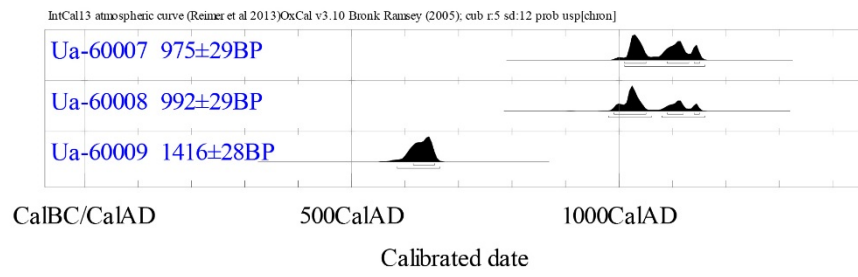
Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

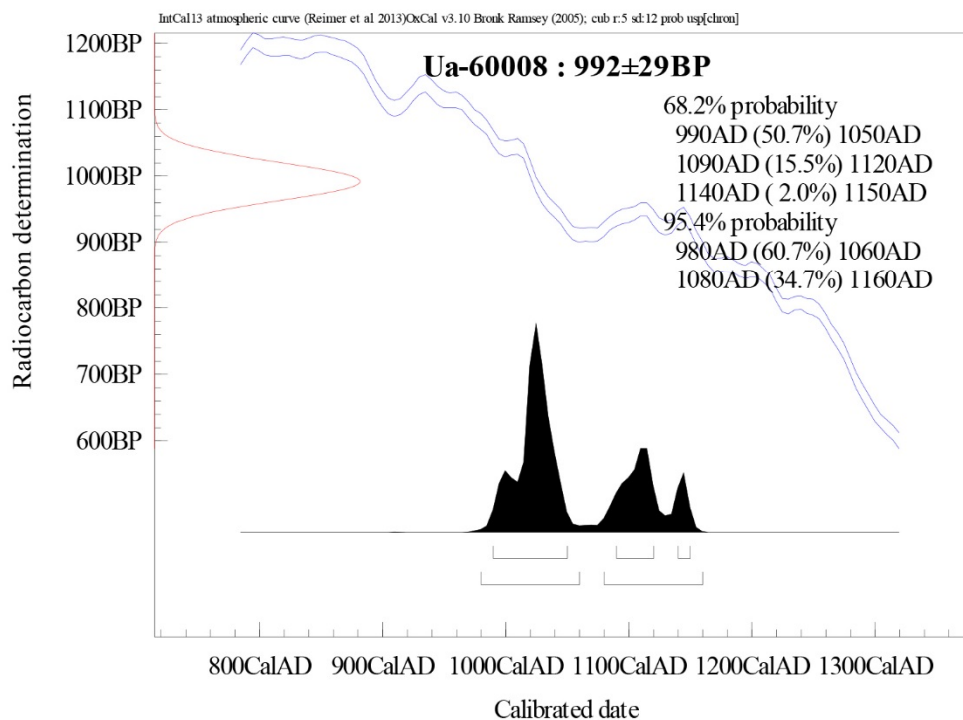
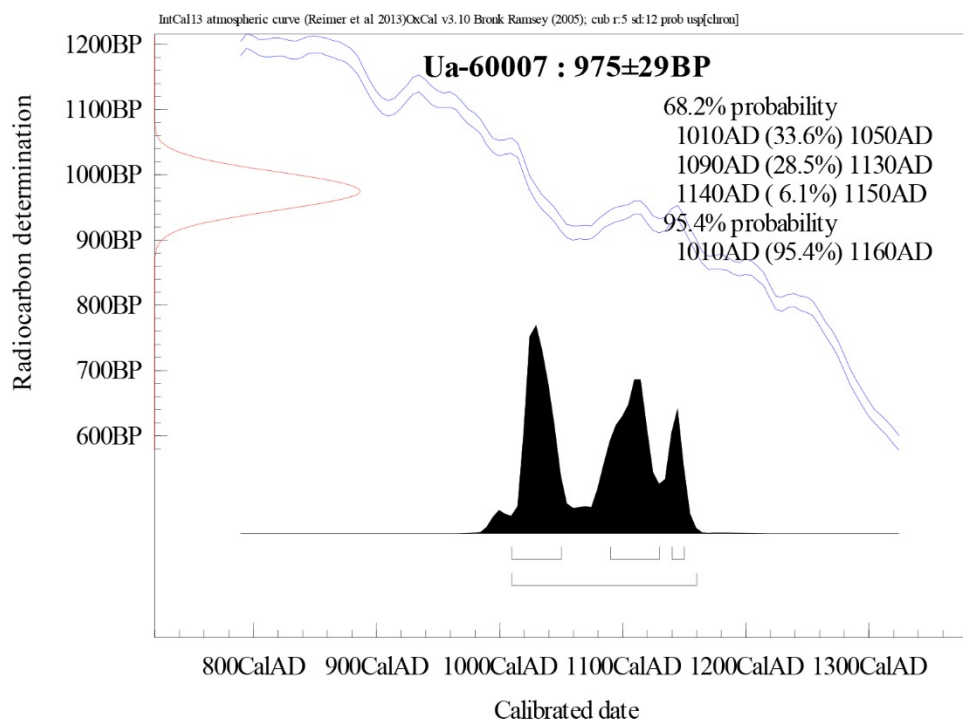
RESULTAT

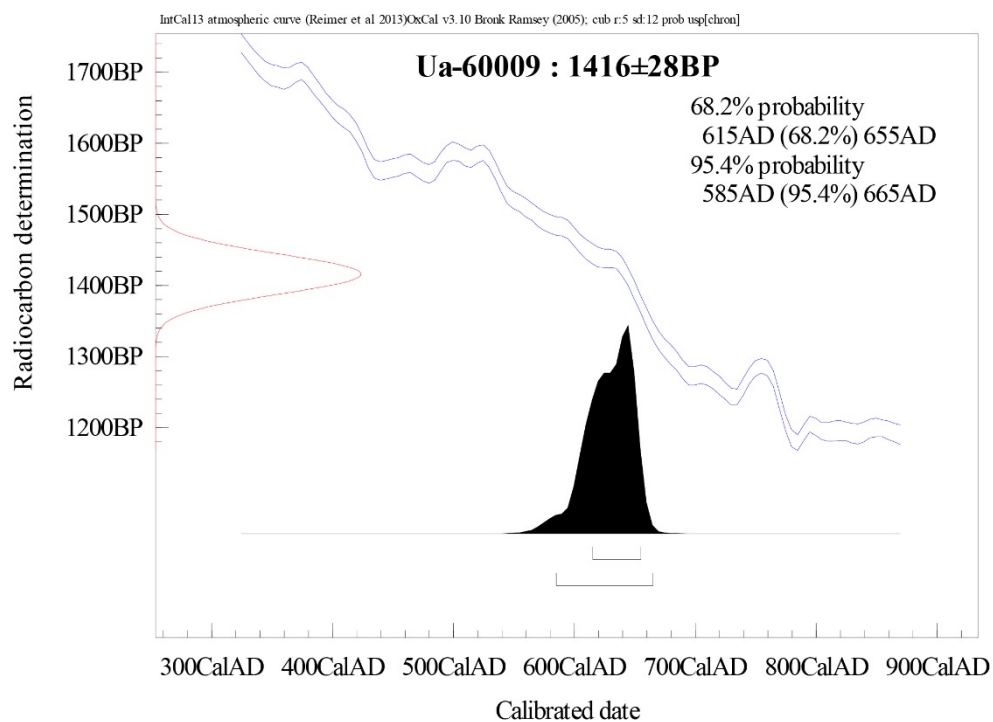
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}_{\text{‰}}$ V-PDB	^{14}C age BP
Ua-60007	Prov 1	-28,8	975 ± 29
Ua-60008	Prov 2	-22,1	992 ± 29
Ua-60009	Prov 3	-27,4	1 416 ± 28

Med vänlig hälsning

Göran Possnert / Lars Beckel







Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2018

- 2018:1 Kv. Klockaren 19, Dalby. Fornlämning 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Mattias Karlsson.
- 2018:2 Falsterbo 2:25 – Kyrkogatan, Falsterbo. Fornlämning 15, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:3 Fjärrvärme mm i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2012-2013. Aja Guldåker.
- 2018:4 Hunehals borg, Hanhals 4:31, fornlämning Hanhals 71:1, Hanhals socken, Kungsbacka kommun, Halland. Forskningsundersökning 2016.
- 2018:5 Kv Toppen 14, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2018:6 Kv Gråbröder 16, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2018:7 Coyetgården och Stinsbostaden i Åkarp, Staffanstorps och Burlövs kommuner, byggnadsdokumentation 2017-2018. Henrik Borg och Carita Melchert
- 2018:8 Kv Domkyrkan 2 – Krafts torg, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015-2016. Gertie Ericsson.
- 2018:9 Innerstaden 2:1 - Stortorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson
- 2018:10 Arkeologisk utredning steg 1 inför fördjupad översiktsplan för Lund Sydväst (Källby), Lunds kommun, Skåne län. 2017. Jan Kockum och Johan Wallin.
- 2018:11 Kv Brunius 18, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll/undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:12 Kv Tegnér 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015 och geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:13 Lunds domkyrka, kv Domkyrkan 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:14 Dalby 90:1, fornlämning Dalby 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Jan Kockum.
- 2018:15 Svanelucky 3, Astrografhuset, Lunds kommun, Antikvarisk medverkan 2015-2018. Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2018:16 Galgevängen 1:20, S:t Jörgens park, fornlämning Lund 50, Lunds stad och kommun, Skåne län, arkeologisk undersökning 2016. Jan Kockum.
- 2018:17 Södra stambanan, delen Flackarp-Arlöv, Uppåkra socken, Burlöv och Staffanstorps kommuner, Skåne län. Arkeologisk utredning och förundersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:18 Kv Föreningen 16, kv Universitetet 1, kv Domkyrkan 1 och kv Historiska Museet 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:19 Innerstaden 2:1 - Nygatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kåm Tayanin.
- 2018:20 Kv Städet 10, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:21 Kv Sankt Mikael 16, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:22 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk förundersökning 2018. Carita Melchert.
- 2018:23 Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:24 Fastigheten Innerstaden 2:1, Mårtenstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:25 Fastigheten Sandby 67:1 Byskolan, fornlämning Södra Sandby 93:1, Södra Sandby, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:26 Höör kyrka, Höör socken, Höörs kommun, Skåne. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.
- 2018:27 Tegnér 1, Allmogehallen, Kulturen. Vårdprogram och underhållsplan 2017. Erik Blomqvist.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen
Telefon: 046-350406
E-post: arkeologi@kulturen.com

- 2018:28 Kv. Källan 10, fornlämning 175:1 (Lilla Råby), Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:29 Oppmanna 4:16, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist.
- 2018:30 Ängsö slottspark-Ängsö Gård 2:1, fornlämning 4:1, Ängsö sn, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk utredning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:31 Margretedalsområdet. Tullbommen 1, Margretedal 1–4 samt innerstaden 5:5, 5:7, 5:18 och delar av 2:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:32 Fjälkinge kyrka, Fjälkinge pastorat, Lund stift, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2017-2018. Carita Melchert.
- 2018:33 S:t Peter 28, Ekska huset, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.
- 2018:34 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:35 Kv Sankt Mikael 6, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.
- 2018:36 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:37 Mölleberga kyrka. Arkeologisk vindsstädning och byggnadsarkeologisk undersökning av tornet 2018. Mölleberga kyrka, Uppåkra församling, Lunds stift. Gunilla Gardelin.
- 2018:38 Vapenhuset, Södra Sandby. Vapenhuset 2, 3, 4, 5, samt del av Sandby 67:2, fornlämning Södra Sandby 93:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:39 Historiska museet 1, fornlämning 73, Lund, Lunds kommun, Skåne län, Schaktningsövervakning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:40 Värpinge 17:26 och 18:1. Fornlämning 156:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.
- 2018:41 Innerstaden 2:1 - Mårtenstorget, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Krister Kåm Tayanin.
- 2018:42 Kv Klosterkyrkan 5, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Johan Wallin.
- 2018:43 Kv Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.